

ERIC HOOFD SCHILDERSBEDRIJF

AL UW
SCHILDERWERK
IN VERTROUWDE
HANDEN

Tel. 06-518 864 13

PEUGEOT

KOOT **NEFKENS**
Natuurlijk
Eemnes Huizen

contactlenzen

optometrie

brillen

e e m

o p t i e k

eemoptiek.nl
info@eemoptiek.nl

035 - 621 24 99
laarderweg 44 - eemnes

de Kaasschuur
Sinds 1968

ambachtelijke kazen
www.dekaasschuur.nl

exclusieve wijnen
Laarderweg 45

heerlijke noten
3755 AL Eemnes

HISTORISCHE KRING EEMNES

De Groentespecialzaak van
Eemnes en omstreken!

Lekker Gezond, Laarderweg 24B
3755 AN Eemnes, TE: 035 5386257

Topkwaliteit Groente & Fruit
Verse Salades
Verse Maaltijden
Verse Soepen
Vers gesneden Groentemixen
Verse Sappen
Fruit Kisten
Superfood
Tarwegras-sap

van der Waaij
makelaars & rentmeesters

Wakkerendijk 178A - 3755 DH EEMNES - 035-5394470
info@waaijmakelaars.nl - www.waaijmakelaars.nl

Aanbod

Verkoop

Aankoop

Taxaties

Buitenstate

welkoop
Eemnes www.welkoop.nl

AUTO CENTRUM EEMNES

Goed is niet Goed genoeg....

info@autocentrumemnes.nl

www.autocentrumemnes.nl

Bramenberg 6
3755 BX Eemnes

(035) 539 5174 | 06 559 737 39

(035) 539 5169

HISTORISCHE KRING EEMNES

DOEL VAN DE VERENIGING IS:

Bevordering van de kennis van- en de
belangstelling voor de geschiedenis in
algemene zin en de geschiedenis van Eemnes,
met aansluitend gebied, in het bijzonder.

jaargang 40, nr. 3

september 2018

verschijnt viermaal per jaar

ISSN (digitaal) 2666-6200

ISSN (druk) 1384-0657

BESTUUR

Voorzitter:

Mw. N.E. Lemckert, Zilverdijk 11
3755 TH Eemnes, 035-5311913

Secretaris:

J.A. de Bruijn, Wakkerendijk 1,
3755 DA Eemnes, 035-5310038

Penningmeester:

Mw. E.C.M. Seure-van 't Klooster,
Raadhuislaan 49, 3755 HB Eemnes,
035-5310129
HKE-ING Bank NL71INGB0002080362
HKE-Rabobank NL31RABO0315911425

Leden:

J.J. Groeneveld, 035-5381609
H.A. van Hees, 035-5389849
D.E.C. Scherpenzeel, 035-5388660
W. van Ijken, 035-5389367

LEDENADMINISTRATIE

G.A.M. van Wijk-Blom, 035-5314689,
Raadhuislaan 39, 3755 HA Eemnes.

INTERNET HKE-ACTUEEL

www.historischekringemnes.nl
info@historischekringemnes.nl

KWARTAALBLAD

Redactieadres:

Kerkstraat 15, 3755 CK Eemnes
035-5389849, info@kleinwee.demon.nl

Redactie:

Henk van Hees, Ruud Ham

Opmaak:

Hans van Gelder

Druk:

Drukkerij J. Bout & Zn., Huizen

LIDMAATSCHAP

€ 14,- p.j., incl. kwartaalblad, voor leden in
Eemnes, Baarn, Laren NH, Blaricum en Hui-
zen NH. Leden buiten dit gebied betalen
€ 26,- p.j. i.v.m. verzendkosten.

Opzegging schriftelijk voor 1 december.

Losse nummers: € 4,- (porto € 3,- bij 1 exempl.)

Vrienden HKE minimaal € 15,- p.j.

WERKGROEPEN

Bebouwingsgeschiedenis:

R.T. v.d. Schaaf, 035-5386094

Beeld en Geluid:

D.E.C. Scherpenzeel, 035-5388660

Documentatie:

J.J. Groeneveld, 035-5381609

Voorwerpen:

H.H.M. van Roy, 035-5312531

Bibliografie:

R.T. van der Schaaf, 035-5386094

Foto's:

R.J. Ham, 035-5311424

Genealogie:

H.A. van Hees, 035-5389849

Interviews:

H.A. van Hees, 035-5389849

Streekdrachten:

Mw. J.M.C. Eggenkamp, 035-5387265

Tentoonstellingen:

J.B. Nouwens, 035-5389239

Website:

R.J. Ham, 035-5311424

Foto omslag: Een bewaard gebleven Avro Lancaster
bommenwerper, de vliegwaardige PA474 KC-A
"Thumper" van Battle of Britain Memorial Flight. (©
Uitgeverij Louise / Annemarie Veltman)

© 2018 Historische Kring Eemnes. Alle rechten voorbehouden. Het geheel of gedeeltelijk overnemen van artikelen
is slechts toegestaan na toestemming van de redactie. De uitgever heeft er naar gestreefd de rechten van illustraties
volgens wettelijke bepalingen te regelen. Degenen die desondanks menen nog bepaalde rechten te kunnen doen gel-
den, wordt verzocht zich te wenden tot de uitgever: info@historischekringemnes.nl. Logo van HKE: © 2009 Joop
Smids, Eemnes, met alleenrecht van gebruik voor HKE.

Inhoud

Van de voorzitter	131
Bakkers in Eemnes door de eeuwen heen - Deel 5 (Henk van Hees)	132
Bakkerij Laarderweg 44 (Wiebe van IJken)	133
Interview met Piet van de Kuinder (Henk van Hees)	142
Interview met Angelina van der Heiden (Henk van Hees)	150
Bakkerij Eemhof 7 (Henk van Hees)	155
Gijsbertus van IJken - Bakker in Laren en Eemnes (Wiebe van IJken)	156
Eemnes en de Eerste Wereldoorlog (Henk van Hees)	166
Belgische vluchtelingen in Eemnes in de periode 1914-1918 (Henk van Hees)	167
Pater Thomas van de Brink (Henk van Hees)	173
Belgische militairen deserteren en vluchten naar Nederland (Wiebe van IJken)	175
Tragiek in het gezin Seghers (Henk van Hees)	181
Yad Vashem onderscheiding (Henk van Hees)	182
RaboBank Clubkas Campagne 2018 (Liesbeth Lemckert)	184
Vrijwilligers in beeld: Bep Hoek-Gieskens (Henk van Hees)	185
Eemnes ontsnapt aan een catastrofe (Jaap Groeneveld)	188
Inleveren kopij voor het volgende nummer	200

Tentoonstelling in de Oudheidkamer

“Eemnes en de Eerste Wereldoorlog”

oudheidkamer eemnes

Raadhuislaan 2a
Telefoon 035-5382375
Geopend: zaterdag van 14-16 uur
Toegang gratis

Van de voorzitter

Je zou het thema van dit nummer kunnen noemen: terugblikken en vooruitkijken. We kijken terug op een bijzondere opening van de nieuwe tentoonstelling. Het onderzoek dat voorafging aan de tentoonstelling over de Eerste Wereldoorlog leverde bijzondere verhalen op. Kinderen van een Oostenrijkse moeder, 100 jaar geleden natuurlijk nog een kind, vertelden ontroerend hoe de HKE licht heeft kunnen werpen op de vragen over hun eigen geschiedenis. Lang niet alle verhalen konden een plaats krijgen in de tentoonstelling. Henk van Hees vertelt in dit kwartaalblad meer over de Belgische vluchtelingen.

Met de verhalenreeks van de bakkers zijn we in de huidige tijd terecht gekomen, maar daarmee is het nog niet afgelopen. Aansluitend aan de Algemene Ledenvergadering volgend voorjaar volgt nog een mooi verhaal. Maar daarover later meer.

Eerder publiceerden we verhalen over onderduikers in Eemnes in de Tweede Wereldoorlog. Nu de aankondiging van een mooi en eervol slot aan het verhaal van Willem Mol en Willempje van Middendorp. Nog een verhaal over de Tweede Wereldoorlog: een verrassend en onverwacht bezoek van familie van Horace (Bill) Ransome, bemanningslid van één van de neergestorte vliegtuigen. Dit bezoek uit Australië was een bezoek vol vragen en nieuwe verhalen. Jaap Groeneveld was zijn gids en tekende de verhalen op. Ook nu blijkt weer hoe waardevol het is dat verhalen van mensen en hun geschiedenis zijn vastgelegd.

Ook zijn er verhalen over mensen van nu. Henk van Hees interviewde onze trouwe vrijwilligster Bep Hoek-Gieskens.

We kijken vooral ook uit naar volgend jaar. Op het voorblad staat ‘Jaargang 40’. Dat betekent dat de HKE komend jaar 40 jaar bestaat! Dat willen we niet ongemerkt voorbij laten gaan en daar willen we u natuurlijk bij betrekken. Wat, wanneer en hoe, leest u elders in het blad. Veel leesplezier!

Liesbeth Lemckert

Bakkers in Eemnes door de eeuwen heen

DEEL 5

HENK VAN HEES

INLEIDING

Dit is deel 5 van de vervolgserie over de bakkers in Eemnes. De Genealogische Werkgroep is enkele jaren bezig geweest om zoveel mogelijk gegevens te verzamelen over bakkers en bakkerijen in Eemnes. Er is hier in de loop der eeuwen veel brood gebakken. Onze oudste gegevens gaan terug tot circa 1670. We zijn er niet in geslaagd om alles over de bakkers vanaf circa 1670 boven tafel te krijgen.

Dit vijfde deel gaat allereerst over de bakkerij op Laarderweg 44.

Van 1926 tot 1974 was hier Bakkerij Van de Kuinder en van 1974 tot 2001 Bakkerij De Uitschieter van Ben van der Heiden. Hij had van 1980 tot 1985 ook nog een bakkerswinkel in het Winkelcentrum Eemhof op het adres Eemhof 7. Om het artikel over de bakkerij op Laarderweg 44 te verlevendigen zijn Piet (Pier) van de Kuinder en Angelina van der Heiden, dochter van Ben, geïnterviewd.

Ook aan de orde komt de Eemnesser bakker Gijs van IJken. Hij had weliswaar zijn winkel en bakkerij in Laren op de Nieuweweg 8, maar hij had ook een grote wijk in Eemnes, waar hij ventte. Van 1956 tot 1974 was hij de centrale man bij Bakkerij "De Toekomst".

BAKKERIJ OP LAARDERWEG 44

WIEBE VAN IJKEN

BAKKER JAN VAN DE KUINDER (1926 TOT CA. 1969)

De bakkerij aan de Laarderweg 44 is door de familie Van de Kuinder gebouwd.

De familie Van de Kuinder was al sinds 1840 als bakker actief in Eemnes-Binnendijk op het adres Wakkerendijk 236¹. Eerst bakker Frans van de Kuinder en later zijn zoon Wiebe van de Kuinder. De jongste zoon van bakker Wiebe van de Kuinder was de in 1899 geboren Jan van de Kuinder.

Jan had eerst meegeholpen in de bakkerij in Eemnes-Binnen². Later heeft hij kennis gekregen aan Cornelia Prinsen uit Loosdrecht en toen zij in 1926 gingen trouwen kreeg Jan de klanten uit Eemnes-Buiten mee en een stukje grond aan de

¹ Zie HKE 2017-3, blz. 145 e.v.

² Kroniek van Eemnes. 22-09-1962. Jan van de Kuinder een halve eeuw bakker in Eemnes.

Jan van de Kuinder met de bakkerskar. Foto uit 1924.

Pand Laarderweg 44 met linksonder de bakkerswinkel. V.l.n.r. Marie v.d. Kuinder-Prinsen met dochtertje Jeanne; Jan v. d. Kuinder met zoontje Wiebe en dienstbode Jannie Ruizendaal, later getrouwd met Aart de Bruin. Foto uit 1929.

Laarderweg. Hierop liet hij de bakkerij met woonhuis bouwen en daar is hij toen zijn eigen bakkersbedrijf begonnen. De bakkerij annex winkel aan de Laarderstraatweg, werd op vrijdag 8 oktober 1926 feestelijk geopend. Vrienden en bekenden zonden bloemen en bloemstukken, zoals de Laarder Bel van die dag vermeldt. De zaak werd voortvarend aangepakt want binnen twee jaar werd er een elektrisch aangedreven kneedmachine in de bakkerij geplaatst. Oorspronkelijk had de bakkerij een oven die met takkenbossen gestookt werd. In 1939

werd de oven echter uitgebreid met oliestook, waardoor de takkenbossen niet meer nodig waren. Dit was echter maar van korte tijd, want toen de oorlog uitbrak, moest er door gebrek aan olie weer worden overgegaan op het stoken met takkenbossen.

Jan en Cornelia hadden in 1927 een zoon Wiebe gekregen, die, nadat hij van de lagere school af was, rond 1940 kon gaan helpen in de bakkerij en bij het bezorgen van het brood. Zijn bezorgwijk was: de Laarderweg, Veldweg, Nieuweweg, Molenweg en bij de gereformeerden in Laren. Eerst op de fiets met broodmand en later op de driewieler-bakfiets.

Het werd moeilijk toen Wiebe na de oorlog zijn soldatenplicht in het toenmalige Oost-Indië moest gaan vervullen. Toen stond vader Jan er weer alleen voor.

Een nieuwe knecht gezocht! (Van protestants geloof). Advertentie uit de Gooi- en Eemlander van 6 augustus 1930.

2e Bakkersknecht of leerling gevraagd. P. G. J. v. d. Kuinder, Laarderweg, Eemnes.

Zo goed als nieuwe bakfiets te koop. Advertentie uit de Gooi- en Eemlander van 19 juni 1940.

Te koop z. g. a. n. gesloten bakfiets J. v. d. Kuinder, Laarderweg 44, Eemnes.

Maar nadat Wiebe was teruggekeerd kon Jan met zijn zoon het bedrijf laten groeien. Inmiddels was zoon Pier nu ook een belangrijke kracht geworden die meewerkte. In de periode na de oorlog werd er op een heteluchtoven overgegaan, die op vetkolen gestookt werd. Na deze heteluchtoven is er een gasoven gekomen en werd de bakkerij uitgebreid.

Er kwamen steeds meer mensen in Eemnes wonen, dus kwamen er ook steeds meer klanten. In 1961 is de grootste verbouwing geweest: de winkel en de bakkerij zijn toen volledig gemoderniseerd, waarna de winkel op 6 oktober 1961 weer heropend werd.

Jan van de Kuinder is 71 jaar oud geworden. Hij is op 10 november 1970 in Eemnes overleden. Zoon Wiebe van de Kuinder runde inmiddels de zaak.

Mevr. Trijntje v.d. Kuinder-Giliam in de noodwinkel Laarderweg 44. Foto uit 1961.

Voorgevel van het bakkerspand Laarderweg 44. Foto uit 1964.

Reclame uit 1964 voor Bakkerij J. van de Kuinder, Laarderweg 44 Eemnes.

Wiebe van de Kuinder in de bakkerij op Laarderweg 44. Foto uit 1969.

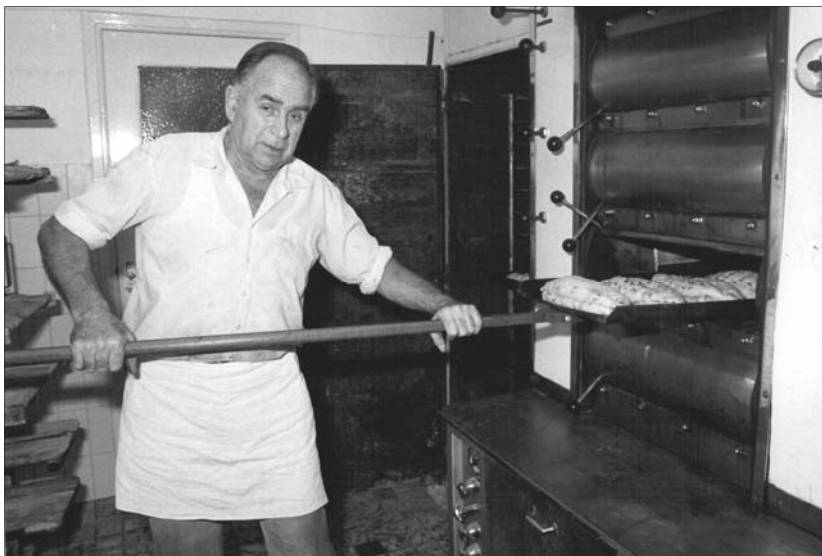

BAKKER WIEBE VAN DE KUIJNDER (CA. 1969-1974)

In 1969 ging het slechter met de gezondheid van Jan van de Kuinder en rond die tijd heeft zoon Wiebe de zaak van zijn vader overgenomen. Het bedrijf werd op de oude voet voortgezet. Er waren rond die tijd naast Van de Kuinder nog drie bakkers actief in Eemnes-Buiten: Heek, Hoogland, en Van Ijken. Dit zou echter niet zo lang meer duren. De periode waarin het brood nog bij de mensen thuis bezorgd werd, raakte op zijn einde. Na een jaar of vijf vond Wiebe het dan ook tijd worden om de zaken anders aan te gaan pakken. Hij was ondertussen 47 jaar oud geworden en woonde met zijn tweede moeder in het huis boven de bakkerij aan de Laarderweg. Wiebe verhuurde de zaak vanaf 1974 aan bakker Ben van der Heiden uit Laren, maar bleef zelf wel als bakker bij hem werken.

BAKKER BEERT (BEN) VAN DER HEIDEN (1974-1996)

Ben van der Heiden en zijn vrouw Joke van Triest waren vanaf 18 januari 1972 de eigenaars van een bakkerij aan de Zevenenderdrift 2B in Laren. Ze hadden die

Wiebe van de Kuinder in de bakkerij op Laarderweg 44. Foto Kastermans, genomen op 17 december 1987.

Wiebe van de Kuinder en Ben van der Heiden bij het afscheid van Wiebe op 2 januari 1988 in "De Witte Bergen". Wiebe werkte bij Ben van 1974 tot 1988.

bakkerij overgenomen van bakker J. Walinga en noemden die zaak toen ook al "De Uitschieter".

Hierbij kwam in 1974 dus de bakkerij aan de Laarderweg in Eemnes. Die bakkerij werd grondig verbouwd en bij de opening op 19 juli 1974 door burgemeester A.C. H.N.M. de Bekker, noemde de krant het: "een modern open bedrijf, waar men van de winkel uit een doorkijk en daarom een overzicht heeft op de bakkerij". Niet alleen de bakkerij werd vernieuwd, maar ook het assortiment aan soorten brood werd uitgebreid. In 1983 heeft Wiebe van de Kuinder het bedrijf verkocht aan Ben van der Heiden, maar hij is tot 1988 bij hem blijven werken. In dat laatste jaar was Wiebe 61 jaar en is hij gestopt met bakken om van zijn pensioen te gaan genieten.

Toen in 1980 winkelcentrum De Eemhof werd geopend, startte Ben van der Heiden daar met zijn tweede winkel in Eemnes, op het adres Eemhof 7. Omdat er inmiddels een punt was gezet achter het venten, was dit een tegemoetkoming aan de klanten. Dit winkeltje is in 1985 echter weer gesloten.

Aan de Laarderweg volgde in 1991 opnieuw een grote verbouwing waar aandacht aan besteed werd in de lokale pers:

"Bakkerij De Uitschieter aan de Laarderweg 44 in Eemnes heeft een ware metamorfose ondergaan. De zaak is grondig gemoderniseerd en aan de voorzijde is een parkeerplaats gerealiseerd. Er is een nieuwe toonbanklijn ontstaan en de winkel is geschilderd".

Op dat moment was Ben van der Heiden nog de enige warme bakker in Eemnes; er waren in zijn winkel maar liefst 60 verschillende soorten brood verkrijgbaar. Bakker Wassenaar van het Torenzicht liet zijn brood in Laren bakken. In hetzelfde jaar 1991 verhuisden Wiebe van de Kuinder en zijn moeder van het huis boven de bakkerij naar een woning aan het Plantsoen. Vijf jaar later, op 12 februari 1996, stierf Ben van der Heiden plotseling. Hij was toen pas 47 jaar oud. Het bedrijf werd voortgezet door zijn vrouw Joke, met hulp van o.a. haar dochter Angelina.

JOKE VAN DER HEIDEN-VAN TRIEST (1996-2001)

Joke deed er alles aan om er een bakkerij van hoge kwaliteit van te maken. Alleen

Joke van Triest en haar man Ben van der Heiden. Zij runden samen Brood- en banketbakkerij "De Uitschieter". Foto ca. 1988.

het beste was goed genoeg. Ze had bakkers die goed konden bakken, vooral de waldekorn en maisbollen waren supergoed. Er werden veel soorten brood gebakken en er waren veel bestellingen, vooral in het weekeinde. Er moest 's morgens al vroeg worden begonnen om alle bestellingen op tijd klaar te zetten. Er werd ook veel brood geleverd aan restaurants. o.a. aan Eemland, Groot Kievitsdal, de Haven van Huizen en in Soest, Bussum, Muiden, Loosdrecht, Amersfoort en Hilversum. Er was een knecht in dienst die meerdere dagen in de week de hele dag alleen maar bestellingen reed. In de winkel stonden meerdere verkoopsters. Door de week 2 à 3 en in het weekeinde wel 4 à 5, waarvan sommigen in deeltijd. Iedereen moest hard werken en daarom werd er nog al eens gewisseld van bakker omdat die bakkers het te zwaar en te veel werk vonden. Op een gegeven moment zag Joke in dat het keihard werken was en dat de verdiensten niet in verhouding waren. Daarom stopte ze met de bakkerij op 1 oktober 2001. Ze is 2 ½ jaar later op 52-jarige leeftijd plotseling overleden aan een longem-

Bakker Ben van der Heiden brengt een grote feesttaart bij Hendrika Blom-Bos op Meentweg 37. Ze kreeg deze taart t.g.v. haar 95^e verjaardag op 3 juli 1992.

Bakkerij "De Uitschieter", Laarderweg 44 Eemnes. Gefotografeerd op 24 september 2001 door Willy Oosterbroek.

Interieur van Brood- en banketbakkerij "De Uitschieter" op Laarderweg 44. Foto Willy Oosterbroek van 24-9-2001.

bolie. Ben en Joke van der Heiden liggen begraven op de Algemene Begraafplaats van Eemnes.

Sinds 2001 is de opticien Eem Optiek gevestigd in de winkel aan de Laarderweg 44 en in 2012 kwam Saskia Hagen met haar bloemerij ROSAS in de voormalige bakkerij.

Interview met Piet van de Kuinder

Bakkerij Laarderweg 44

HENK VAN HEES

Piet is geboren in Eemnes bij de bakkerij Laarderweg 44 op 29 februari 1944 als zoon van bakker Jan van de Kuinder en zijn tweede vrouw Trijntje Giliam. Officieel kreeg hij de namen Pier Evert Jan van de Kuinder. Hij werd en wordt meestal Piet genoemd.

DE BAKKERIJ VAN VADER JAN

Mijn vader is in 1926 op Laarderweg 44 begonnen met een nieuwe bakkerij en winkel. Voor die tijd werkte hij in de bakkerij van zijn ouders op Wakkerendijk 236. Hij moest dan ook brood gaan bezorgen bij de klanten. Een tijdlang heeft hij dat met een hondenkar gedaan.

Aan de oostzijde van het pand Laarderweg 44 was de bakkerij en daar achter bevond zich het magazijn, waar alle grondstoffen werden opgeslagen. De bloemenwinkel Rosas van Saskia Hagen is tegenwoordig in de bakkerij en het magazijn gevestigd. In de bakken boven de oven was ruimte voor het roggebrood. Daar werden ook vaak appeltjes gedroogd.

Vroeger werd er heel veel roggebrood gebakken. In mijn kinderjaren heb ik dat nog meegemaakt. Ik zie nog de jutezakken, waar het brood in moest versterven. We hadden speciale roggebroodklanten.

Ook waren er mensen, die zelf hun krentenbrood of brood maakten en het bij ons lieten bakken. Ze kwamen bij ons het brood inschieten of inzetten. In mijn jeugd hebben we heel wat roggebrood naar Bart van de Kuinder gebracht, die toen in de bakkerij op Wakkerendijk 236 zat.

Mijn vader kreeg eens een paar zigeuners in de winkel, die feest gingen vieren en daarvoor veel broden hadden gemaakt. Ze vroegen of mijn vader die wilde afbakken. Ze wilden er 10 gulden voor betalen. Mijn vader zei ons dat hij goed klanten had binnengehaald. Hij sprak wel anders toen er na afloop geen rol beschuit en geen koek meer te vinden was in het magazijn.

Mijn vader was een echte broodbakker. Mijn broer Wiebe maakte het gebak.

Daar bemoeide vader zich niet mee. Wiebe heeft alle vakdiploma's behaald, die je maar bedenken kunt!

PIET IN DE BAKKERIJ

Vanaf de vijfde klas van de lagere school (Bijbelschool in Laren), toen ik een jaar of 10 was, kon ik na schooltijd niet meer spelen. Ik moest in het bakkersbedrijf van mijn ouders gaan helpen. Ik begon met eenvoudig werk: koekjes opstapelen, schaaltes naar de winkel brengen en koekjes in trommels doen. Ik had bijna geen vrienden in die tijd. Af en toe mocht ik er één mee naar huis nemen. Die at zijn buik bij ons dan vol totdat hij er misselijk van werd en daarna kwam hij nooit meer terug.

Ook vanaf de tijd dat ik ongeveer 10, 11 jaar oud was (1954), hielp ik mee met uitventen. Mijn broer Wiebe, die al in het bedrijf hielp, ventte veel uit in Laren. Op woensdagmiddag ging ik om 12.00 uur uit school naar het busstation in Laren om Wiebe te helpen. Daar kreeg ik van hem dan witte broodtassen met brood om bij de Larense klanten te bezorgen, die het verste weg woonden.

Zo ging ik ook mijn vader helpen. Hij ventte uit in Eemnes en ik nam de klanten, die achter in de polder woonden: Meijers en Prinsen en Bruinekoel bij de Sluis. Het was de bedoeling dat ik ook bakker zou worden en dat ik in het familiebedrijf zou komen werken. Na de Lagere School was ik nog te jong voor de bakkersschool. Daarom ging ik eerst een jaar naar de VGLO in Hilversum. Daarna volgde ik vier jaar de Bakkersschool in Bussum (1957-1961), een opleiding tot gezelschap of iets dergelijks. Als we in die tijd een grote bestelling kregen dan werd ik

Bakker Jan v.d. Kuinder en zijn knecht Adriaan van Hamersveld in de bakkerij op Laarderweg 44. Foto uit 1969.

Piet v.d. Kuinder met de bakfiets. Foto ca. 1960.

thuis gehouden van school om te helpen. En er werd niet naar school gebeld om door te geven dat ik niet kwam!

Toen ik in 1961 klaar was met de Bakkersschool ging ik werken in het bedrijf van mijn vader. Het was hard werken. Elke ochtend om 5.00 uur werd ik wakker gemaakt door mijn vader. En dan was je de hele dag in touw. We waren nooit eerder klaar dan 17.00 uur 's middags. Al gauw kwam er een oproep voor de militaire dienst. Mijn vader kreeg het twee keer voor elkaar dat ze me uitstel verleenden van dienst omdat ik onmisbaar was in het bedrijf. Maar in 1963 moest ik toch opkomen.

Daar in militaire dienst kwam ik in contact met veel jongens, die allerlei andere beroepen hadden. Ik hoorde dat zij veel meer verdienden. Ik werkte 12 uur per dag en die jongens veel minder! Ik kreeg geen vakantie en vakantiegeld en zij wel! Toen ik een jaar later (1964) uit dienst kwam, zei ik dan ook tegen mijn ouders dat

Piet v.d. Kuinder als bakker. Foto ca. 1962.

ik geen bakker wilde worden. Ik heb na het afzwaaien nog bij mijn vader gewerkt totdat ik een andere baan vond. Ik vond op een gegeven moment werk als betonvlechter en dat heb ik één jaar gedaan. In 1965 kreeg ik een baan bij de muisjesfabriek De Ruijter in Baarn. Ik heb daar gewerkt tot mijn 58e en toen ben ik met de VUT gegaan. In 1966 ben ik getrouwd met Wil.

DE BAKKERIJ NA 1964

Vanaf het moment dat ik niet meer meewerkte in het bedrijf, werd er een knecht aangenomen om vader en mijn broer Wiebe te assisteren. Eerst was dat Joost Boelsma en later Adriaan van Hamersveld. Als het druk was, sprong ik nog bij en ook toen mijn vader ziek was. Vader heeft doorgewerkt tot 1969. Nadat hij een tijdje ziek was geweest, is hij in 1970 overleden. Wiebe ging daarna door met het bedrijf, samen met de knecht. Dat was in de praktijk toch te zwaar. Daarom heeft Wiebe in 1974 het bedrijf overgedaan aan Ben van der Heiden, die al een winkel had in Laren (De Uitschieter). Wiebe verhuurde de zaak aan Ben en bleef zelf bij hem werken. In 1983 heeft hij het bedrijf verkocht aan Ben. Wiebe is bij Ben blijven werken tot 1988. Daarna viel hij nog wel eens in als er een knecht ziek was. Zo heeft hij voor dit invalwerk twee keer een vakantie afgezegd terwijl de koffers al klaar stonden!

Over knechten gesproken. Onze knecht Adriaan van Hamersveld zei eens tegen mijn broer: "Wiebe, ik wil graag een kratje bier verdienen. Als ik een heel glas opeet, krijg ik van jou dan een krat bier?"

Wiebe was helemaal verbaasd maar ging in op de weddenschap. Adriaan sloeg

Piet v.d. Kuinder in militaire dienst. Foto ca. 1964.

een glas kapot en at het stukje bij beetje helemaal op. Daarna mocht hij van Wiebe een kratje bier halen bij Arie Goor.

DE WINKEL

De winkel werd in de loop van de tijd steeds belangrijker. In 1961 was een grote verbouwing door Blom. De hele voorgevel ging er toen uit en de kamer, die vroeger aan de oostzijde van de winkel lag, werd bij de winkel getrokken.

Moeder hielp altijd in de winkel, samen met mijn zussen Neel en Klasien. Maar er waren ook meisjes, die hielpen zoals Joke van Dijk en Marion Eggenkamp, die vele jaren bij ons werkten. Ze hielpen ook wel in de huishouding.

Als wij in de bakkerij werkten, konden we door het grote raam van slager Gijs van Hees, naast ons, zo in de winkel kijken. Op een keer verdwenen er steeds producten uit de winkel. We kwamen er maar niet achter wie het meenam. We besloten het goed in de gaten te gaan houden door het raam van Gijs van Hees. En zo ontdekte Wiebe wie het meenam! Hij sprak de persoon erop aan en het is nooit meer gebeurd!

UITVENTEN

In de tijd dat ik nog in het bedrijf werkte, werd er heel veel uitgevent. In het begin deed ik dat nog met de transportfiets (zware fiets met mand voorop). Later met de

bakfiets. We hadden toen drie bakfietsen: één gemotoriseerde, waar mijn vader mee reed en twee niet gemotoriseerde, voor Wiebe en mij.

De wijk, waar mijn vader ging uitventen zag er als volgt uit: Molenweg, Streefoordlaan, een deel van de Laarderweg, Raadhuislaan en omgeving, Wakkerendijk en Meentweg.

De wijk van Wiebe bestond in het begin uit: Veldweg, Nieuweweg, het andere deel van de Laarderweg en Laren. Toen ik in het bedrijf kwam, nam ik Laren van Wiebe over en toen mijn vader ouder werd, nam ik de Molenweg en de Streefoordlaan van hem over.

Bij het uitventen werkten we met klantenboekjes. Die administratie ging op een simpele manier. Zo had mijn broer Wiebe zijn eigen manier van noteren. Als ik in zijn wijk moest werken, bracht me dat soms in de problemen. Ik weet nog goed dat het in Laren een keer mis ging bij een mevrouw, die in zijn klantenboekje stond vermeld als mevrouw Dikke Benen. We kwamen drie keer per week bij haar en ze had altijd een half zoutloos broodje. Als ze niet thuis was, deed ze haar briefje en het geld in een emmer. Op een keer vond ik het briefje met een tientje in de emmer. Ik had geen geld terug, deed het brood in de emmer en liet het tientje liggen. Toen ik de volgende keer kwam, betaalde ze dit broodje niet. Ik zei: "Ik krijg nog geld van u!" Ze zei dat dit niet waar was, waarop ik haar

Foto, gemaakt bij het huwelijk van Piet en Wil v.d. Kuinder in 1966.

mijn aantekening in het klantenboekje liet zien. Toen ze in het boekje keek, ontstak ze in woede en riep: "Hoezo heet ik mevrouw Dikke Benen, ik heet mevrouw Calis!" Ik heb goed moeten praten om haar te kalmeren. Ze is gelukkig klant gebleven!

Onze klanten in Laren woonden eigenlijk voor het grootste deel rond de kern. Ze waren voor 90 % gereformeerd. Wij waren ook gereformeerd en kerkten in de kerk aan de Kerklaan in Laren. Daarom hadden wij ook zoveel klanten in Laren. Als ik klaar was in Laren reed ik naar de Capitten in Blaricum. Daar woonde ook nog een klant en dan naar een zijpad van de Waterschapslaam. Vandaar naar Lensselink aan de Gooiersgracht, in de kwekerij tegenover de Waterschapslaam.

We mochten nooit voor 10 uur 's ochtends beginnen met venten. Vader kwam altijd als laatste van ons drie terug na het venten. Hij dronk echt overal koffie! Daarna gingen we even eten en dan weer gelijk de bakkerij in. Vader en Wiebe stonden 's morgens altijd als eersten op: om 4 uur.

Het uitventen is doorgegaan tot na 1970. In ieder geval kwam Wiebe hier bij ons aan de Veldweg nog aan de deur in 1969. Aan de Wakkerendijk hadden wij twee klanten, die maar één keer per jaar betaalden. Voor die mensen moesten we alles van één jaar opschrijven. Je was dus wel even bezig als je de jaarrekening ging opmaken. Eén boer betaalde op het moment dat hij extra veel varkens kon verkopen.

VERVOER

Toen ik als jonge knaap begon met uitventen deed ik dat op de transportfiets, een zware fiets met de mand voorop. Ik herinner me nog goed dat ik eens over de Gooiersgracht naar de kwekerij van Lensselink moest fietsen. Mijn mand zat tjokvol met brood en er lag een zeil overheen. Ik kwam met flinke vaart aanrijden bij de Gooiersgracht, een zandweg. Een boer had daar juist geploegd waardoor diepe voren waren ontstaan. Omdat de transportfiets geen rem had, hobbelde ik met grote vaart over de voren in de zandweg, waardoor mijn broodjes zo de Gooiersgracht in vlogen.

Na enige tijd kreeg ik een bakfiets. Mijn vader kreeg op een gegeven moment een gemotoriseerde bakfiets. Dat was een hele vooruitgang. Fietsenmaker Siem

Nagel adviseerde mijn vader bij de aanschaf en hij stond voor vader klaar als er problemen waren. Siem en mijn vader zijn toen naar de Gazelle-fabriek in Dieren geweest om een goede met drie versnellingen uit te kiezen. Vader was totaal a-technisch, hij heeft die versnellingen nooit gebruikt.

Als vader met de gemotoriseerde bakfiets vertrok, reed hij zonder uit te kijken de dam af. Auto's moesten soms voor hem uitwijken. Er is wel eens een auto in de sloot terechtgekomen. Vader zei altijd: "Ze zien me toch wel!" Siem Nagel had een beste klant aan ons. Soms deed de bakfiets het niet en dan kwam Siem om te constateren dat het benzinekraantje niet open stond. Als vader met een lege tank achter aan de Meentweg stond of wanneer hij een lekke band had, dan kwam Siem.

Ondanks dit alles heeft vader nooit een ongeluk gehad.

FEESTDAGEN

De feestdagen waarvoor extra hard gewerkt moest worden, waren: Sinterklaas, Kerstmis en Pasen. Soms bleven we dan drie nachten achter elkaar doorwerken. Het is wel gebeurd dat vader tussen het werk door zei: "En nu even slapen!" We vielen dan direct in slaap, hangend over de werkbank met links van ons deeg en rechts van ons deeg. Een enkele keer sliepen we te lang en als we dan wakker werden, rees het deeg om onze oren heen!

Er stond in de bakkerij ook een oude rookstoel om tussendoor een slaapje te doen.

Met Sinterklaas werden heel veel Sinterklaaspoppen gemaakt. Als ze klaar waren, bracht ik ze met de bakfiets weg. Mevrouw Wouters gaf jarenlang van die vrijers ofwel grote speculaaspoppen aan al haar kinderen. Ik bracht ze dan weg naar Huizen, Blaricum, Hilversum en Eemnes. Van die grote speculaaspoppen gingen er niet meer dan vier tegelijk in de oven. Dat was dus veel bakken in de Sinterklaastijd. Het waren grote poppen van wel twee pond. Speculaaspoppen kon je een tijd van tevoren klaarmaken. Banketletters niet.

Ja, ik bewaar bijzondere herinneringen aan de bakkerij van mijn ouders.

Interview met Angelina van der Heiden over bakkerij Laarderweg 44 Eemnes

HENK VAN HEES

Mijn vader Ben van der Heiden is in 1948 in Elburg geboren. Zijn vader was tuin-der maar Ben wilde een heel andere kant op. Het was zijn passie om bakker te worden. Hij leerde het vak in de bakkersopleiding en bij bakker Jan Ottens in Elburg. In 1971 trouwde hij met Joke van Triest, geboren in 1952, ook in Elburg.

Na zijn huwelijk kon Ben werk krijgen als zetbaas in de bakkerij van Walinga aan de Zevenenderdrift 2B in Laren. Mijn ouders gingen bij de bakkerij wonen. Achter de winkel was daar ook een grote bakkerij. Al twee jaar later ging hij de bakkerij van Van de Kuinder huren op Laarderweg 44 in Eemnes. Nadat deze bakkerij grondig verbouwd was, volgde de opening op 15 juli 1974. Ook hier was achter de winkel een bakkerij. In Laren werd in het vervolg banket gemaakt: ge-

Opening van Brood- en banketbakkerij "De Uitschieter" op Laarderweg 44. Burgemeester De Bekker van Eemnes verrichtte deze opening op 15 juli 1974.

Bakker Ben van der Heiden van "De Uitschieter" op een Eemnesser braderie in 1979.

bak, taarten, koekjes en ontbijtkoek. In Eemnes werd al het brood gebakken. 's Morgens reden auto's op en neer om brood naar Laren en banket naar Eemnes te brengen.

Ben was echt een broodbakker. Dat banket was niet echt zijn ding. Daarom kwam er in Laren een hoofdbanketbakker met een hulp. Ben bakte het brood in Eemnes samen met een vaste kracht. Veertien jaar lang was dat Wiebe van de Kuinder. Ook Alex van Amstel uit Weesp was lange tijd zijn medebakker. Daarnaast waren er meestal 2 à 3 hulpen.

Ben heeft altijd keihard gewerkt. Hij heeft de bakkerij geweldig uitgebreid. Op een gegeven moment waren er wel 60 verschillende soorten brood te koop. Mijn vader heeft altijd zo'n 70 à 80 uur in de week gewerkt. Op doordeweekse dagen

V.l.n.r. Ben, Joke en Angelina van der Heiden bij het afscheid van Wiebe van de Kuinder op 2 januari 1988 in Motel "De Witte Bergen".

begon hij 's nachts om 24.00 uur. en dan werkte hij door tot de volgende middag circa 12.00 uur. Dan ging hij thuis slapen en rond middernacht begon hij weer.

Voor het weekend begon hij op vrijdagavond om 19.00 uur te bakken. Dat ging door tot zaterdagmiddag 12.00 uur. Daarna bracht hij tot ongeveer 17.00 uur nog brood weg naar horecagelegenheden. Dan ging hij pas slapen. De zondag was altijd een vrije dag. De eerste jaren ging hij nog wel met vakantie maar de laatste jaren ook niet meer.

Mijn moeder deed altijd de administratie en ze reed de bestellingen naar allerlei restaurants in de wijde omgeving. Ze heeft in de beginjaren wel veel in de winkel gestaan. Later werd dat minder.

In die tijd (rond 1990) gingen steeds meer bakkers de deegremrijskast gebruiken. Met deze moderne kast ging het hele bakproces veel sneller. Mijn vader wilde daar niet aan. Volgens hem kreeg je daarmee brood van mindere kwaliteit. Om producten van goede kwaliteit te kunnen maken, bleef hij dus heel veel uren draaien.

Bakker Ben van der Heiden voor de oude oven in de bakkerij op Laarderweg 44. Foto ca. 1990.

In 1996 is mijn vader plotseling overleden, juist in de tijd dat we gingen verhuizen van Eemnes naar Blaricum. Mijn moeder wilde de zaak door laten draaien. Ze heeft daarbij veel hulp gekregen. Ik sprong bij waar ik kon. Meneer Jan Ottens uit Elburg, de vroegere baas van mijn vader hielp ook. Mijn moeder nam de dagelijkse leiding. Daarnaast bleef ze de administratie doen en ze bleef ook de bestellingen rijden. Dat heeft ze zo vijf jaar volgehouden, tot 2001. Ze is toen gestopt omdat de zaak financieel niet in balans was. Ze heeft daarna, tot haar plotselinge dood in 2004, bij Nijhof gewerkt.

Ik ben geboren in 1975 en opgegroeid tussen het brood. Ik ben het enige kind van Ben en Joke. Toen ik een jaar of 13, 14 was, begon ik mee te helpen. Ik deed eenvoudig werk zoals inpakken. Ongeveer vanaf mijn 15^e ging ik ook meehelpen met de verkoop in de winkel. Ik ben begonnen in Eemnes maar stond later ook in Laren. Ik heb veel samengewerkt met Natasja Bakema, die jarenlang verkoopster

Bakkerij Laarderweg 44 met links de grote oven en rechts daarvan de rijkast. Foto van Willy Oosterbroek, gemaakt op 29-9-2001.

bij ons is geweest. 's Morgens stonden er twee verkoopsters in de winkel en 's middags één. We deden de verkoop, maakten schoon en maakten de bestellingen klaar voor de restaurants. Op zaterdag stonden er wel vijf verkoopsters in de winkel: vaak scholieren.

Het was allemaal hard werken maar er was een sfeertje, dat je nooit meer terugkrijgt. Ik bewaar de mooiste herinneringen aan deze tijd van mijn leven. Samen met mijn vader een verse hete uienstok naar binnen werken. Ieder de helft. Of een vers ham-kaas croissantje. Mooie herinneringen, die me dierbaar zijn. Vooral rond de feestdagen was het heel bijzonder. Erg hard werken maar wel altijd gezellig. Vrijdagmiddag haalde mijn moeder altijd een frietje van de markt voor ons met een "Pikketanissie" oftewel een Breezer. Ja, zo ging het in die tijd!

Interieur van de winkel van "De Uitschieter" op Laarderweg 44. Foto van 24 september 2001, gemaakt door Willy Oosterbroek.

Bakkerij Eemhof 7

HENK VAN HEES

Op 21 april 1980 opende Ben van der Heiden een tweede winkel van "De Uitschieter" in Eemnes. Dat was in het gloednieuwe Winkelcentrum Eemhof in de Noordbuurt op het adres Eemhof 7. Ben zag dat toen als een tegemoetkoming voor het feit dat brood niet meer aan huis werd bezorgd.

De nieuwe zaak was maar een kleine winkel, die ruim vijf jaar bestaan heeft. In 1985 verdween deze bakkerswinkel weer om vervolgens onderdeel te worden van de nieuwe Vershof Jongerius.

Achterzijde van het Winkelcentrum "Eemhof" in Eemnes. Links van de overkapping voor de achteringang van het winkelcentrum was van 1980 tot 1985 de bakkerswinkel van Ben van der Heiden van "De Uitschieter". De foto is uit die periode.

Gijsbertus (Gijs) van IJken, bakker in Laren en Eemnes

WIEBE VAN IJKEN

Gijs van IJken werd op 9 augustus 1920 in Eemnes geboren als zoon van schipper Egbert van IJken en zijn vrouw Sophia Frederica Könemann. Hij was het 7e kind in een gezin van 10 kinderen. De familie Van IJken woonde ten tijde van de geboorte van Gijs aan de Kerkstraat 21/23 in Eemnes. Vader Egbert van IJken stopte in 1930 met het werk als schipper. Hij had het bedrijf overgedaan aan zijn halfbroer Jan van IJken en had voor zichzelf een huis laten bouwen aan de Laarderweg 112 om daar te gaan rentenieren. De familie Van IJken verhuisde naar dit huis en Gijs bracht daar zijn verdere jeugd door.

Gijsbertus (Gijs) van IJken (1920-1999) op 20-jarige leeftijd (1940)

Na zijn schooltijd op de School met den Bijbel aan de Laarderweg in Eemnes besloot Gijs om niet in de voetsporen van zijn vader te treden, omdat het vak van bakker hem meer aansprak. Hij ging in 1935 als bakkersknecht aan de slag bij bakker Heetebrij aan de Veldweg in Laren. Naast dit werk ging hij in 1937 een opleiding volgen aan de Handelsavondschool in Hilversum om op termijn een eigen bedrijf te kunnen gaan beginnen. Het werken bij de bakker betekende 's morgens

Gijs van IJken op de bakkersfiets voor het ouderlijk huis op Laarderweg 112 (ca. 1940)

vroeg op en lange dagen bezig zijn bij een warme oven. Als dan 's avonds de lessen moesten worden gevolgd in een warm lokaal, dan kwam het nog wel eens voor dat er een stukje les werd gemist. Deze opleiding werd in 1940 met een Middenstandsdiplo-ma afgesloten en de weg stond toen open voor een toekomst in het bakkersvak. De baan bij bakker Heeterbij werd in 1938 opgezegd en Gijs ging toen een dienstverband aan bij bakker Limburg in Blaricum. Hij werkte tot in 1939 bij deze bakker. Daarna vond hij werk bij bakker

Cees Spil aan de Nieuweweg 8 in Laren. Deze bakkerij met winkel en woonhuis stond op de plaats waar nu de winkel van het Kruidvat is gevestigd.

In de periode van 1940 t/m 1943 werd door Gijs een opleiding Vakbekwaamheid voor Broodbakkers gevolgd, die op 1 juni 1943 werd afgesloten met een diploma. In 1948 zou hier nog een diploma Vakbekwaamheid voor Brood- en Ban-ketbakkers aan worden toegevoegd.

Gedurende de Tweede Wereldoorlog was Gijs dus in Laren als bakkersknecht werkzaam. Hij kreeg een ontheffing voor het uitvoeren van de Arbeitseinsatz omdat hij als bakker een essentiële rol vervulde bij de voedselvoorziening. Ook mocht hij onder spertijd op straat omdat hij anders 's morgens niet op tijd in de bakkerij aanwezig kon zijn. Het voordeel van het werken in de bakkerij was ook dat er voor de familie thuis altijd wel een broodje overbleef na afloop van het werk.

Na de oorlog kreeg Gijs kennis aan Corrie Dop, de dochter van de timmerman Gerrit Dop aan de Laarderweg 65 (nu 91). Na een aantal jaren verkeren werden

Gijs van IJken (rechts) met het personeel van bakker Spil in Laren (ca.1940)

plannen gemaakt om te gaan trouwen en toen nam Gijs een extra ventwijk, naast zijn werk als bakkersknecht bij bakker Spil zodat hij voldoende geld kon verdienen om zijn gezin te onderhouden. Hij betrok daarvoor broden bij bakker Spil en ventte die voor zichzelf uit.

De bruiloft was op 18 mei 1949 in Eemnes. Na hun huwelijk gingen Gijs en Corrie inwonen bij de ouders van Corrie aan de Laarderweg 65 omdat er na de oorlog een groot woningtekort was. Hier werd in 1951 hun oudste zoon Egbert geboren. In 1953 kon er een woning gebouwd worden aan de Molenweg in Eemnes. Er werd een stuk grond achter het huis van kruidenier Manten in erfpacht genomen van de Nederlands Hervormde Kerk van Eemnes Buiten en aan de aannemer werd opdracht gegeven om hier een twee onder één kap woning te bouwen. Toen het huis klaar was, werd het linker gedeelte verkocht aan de heer Adriaan Kroon

Egbert van IJken op de brombakfiets van bakkerij "De Toekomst" (ca.1960)

(zoon van Kroon van Laarderweg 76) en betrokken Gijs, Corrie en hun zoon Egbert het rechter gedeelte, toen nog Molenweg nummer 1a. Kort na de verhuizing werd hun tweede zoon Wiebe geboren. Er zouden hierna nog twee kinderen volgen: Eric en Hans.

Ondertussen werkte Gijs nog steeds als knecht bij bakker Spil in Laren. In 1956 deed zich de gelegenheid voor om het bakkersbedrijf van Spil over te nemen. Er werd in eerste instantie een samenwerking aangegaan met Leendert Stelloo, die ook bij Spil werkte. Gijs en Stelloo namen de zaak over met ingang van 1 april 1956 en zij bedachten de nieuwe naam: Brood- en banketbakkerij "De Toekomst". Op 3 mei 1956 werd de nieuwe zaak officieel geopend.

In de eerste periode daarna woonde Spil nog wel in het huis bij de bakkerij

Advertentie in de Laarder Courant De Bel van 1 mei 1956
n.a.v. de officiële opening van Brood- en banketbakkerij
"De Toekomst" in Laren.

OPENING

OFFICIËLE OPENING van de
BROOD- EN BANKETBAKKERIJ

„De Toekomst”

op 3 MEI a.s., 3 uur 's middags

Als OPENINGS-RECLAME 3 en 5 mei

250 gram COCOS OUBLIES	f 0.60
3 SLAGROOMSOEZEN	f 0.60

U gaarne tot een bezoek uitnodigend,

G. VAN IJKEN
L. STELLOO

Nieuweweg 8 - Laren - Telefoon 2631

rij gelegen toenmalige Hotel Hamdorff, het sanatorium Julianaoord en de Bergstichting. Na het bakken in de bakkerij in Laren werden het brood, het kleinbrood en alle andere bakkersproducten in de wijk uitgevent. Gijs deed zelf al het ventwerk in Laren en Eemnes. Het was in die tijd de gewoonte om éénmaal per week af te rekenen en Gijs trainde in de loop van de tijd zijn geheugen zodanig dat hij aan het einde van de dag van al zijn klanten uit zijn hoofd kon opschrijven wat ze die dag hadden gekocht. Aan het einde van de week werden de rekeningen opge maakt die op zaterdag werden betaald. Gijs heeft op die manier altijd lange dagen gewerkt. Hij begon 's morgens om 4 uur in Laren met bakken en liep overdag de bakkerswijk. De avond werd besteed aan de administratie. Behalve op zaterdag, want dan begon Gijs om 2 uur 's morgens met bakken tot hij ongeveer 6 uur 's middags weer thuis was. Ook werd dan zaterdagmiddags de bakkerij schoongemaakt door de heer Willard uit Laren. Op zondagavond werd er nog een fiets tochtje naar Laren gemaakt om vast de oven voor de volgende dag op te stoken, want anders zou deze niet op tijd warm zijn. Op die manier werden er per week heel wat uren gemaakt. Gijs vond het allemaal prima, want het broodbakken was zijn lust en zijn leven. Hij was ook bijna nooit ziek, want daar had hij geen tijd voor.

maar dat was geen probleem omdat Gijs en Corrie nu hun eigen huis in Eemnes hadden. De samenwerking met Stelloo werd op den duur geen succes en op 31 december 1961 besloot Gijs om Stelloo uit te kopen en in 1965 werd de bakkerij het eigendom van Gijs van Ijken.

Het bedrijf liep goed en het aantal klanten groeide gestaag. Totdat de wijk in Laren ca. 150 klanten en de wijk in Eemnes ca. 50 klanten omvatte. In Laren waren er enkele grote klanten, waaronder het achter de bakke-

Banketbakken was iets wat Gijs wel kon maar dit was niet zijn favoriete bezigheid. Teveel gepriegel. Hier werd dan ook een knecht voor gezocht. Heel lang is dit Anton Rondeel uit Laren geweest. Het bedrijf liep goed. Al snel kon de bakfiets worden inge ruild voor een brombakfiets en later een motorbakfiets, die voornamelijk door de knecht gebruikt werd. Gijs reed hier alleen af en toe mee van huis naar de bakkerij. Niet dat Gijs ooit een motorrijbewijs heeft gehad, maar dat was geen probleem, want de plaatselijke dorpsagent kwam niet op het idee om de bakker te vragen of hij eigenlijk wel een rijbewijs had voor de fraaie 125 cc

Jawa motorbakfiets. Begin jaren 60 werd door Gijs een rijbewijs gehaald en een eerste Fiat 500-bestelauto werd gekocht bij zijn broer Wim van Ijken die Fiat-dealer was in Harlingen. De auto kon bij de importeur in Amsterdam zelf worden opgehaald. Er zouden nog veel van dit soort auto's volgen want ze gingen niet veel langer dan een jaar of 5 mee. Dan waren ze van binnenuit volledig doorge roest als gevolg van het warme brood, dat iedere morgen in de auto stond uit te dampen. Ook de startmotor van deze auto's ging maar kort mee. Na 1½ tot twee jaar stopten ze er mee als gevolg van het ca. 200 keer per dag stoppen en starten in de wijk. Hier werd in voorzien door thuis altijd een reserve startmotor op de

Gijs van Ijken in de bakkerswijk in Laren. (ca. 1965)

Bakkerij en winkel "De Toekomst" van Gijs van Ijken, Nieuweweg 8 te Laren. Foto ca. 1956.

plank te hebben liggen die in geval van nood desnoods onderweg kon worden vervangen.

In 1966 werd de winkel bij de bakkerij aan de Nieuweweg in Laren gesloten en werd de ruimte verhuurd. De Smit begon er een Doe-het-zelf-winkel. In 1967 en 1968 volgden verbouwingen waarbij deze winkel werd uitgebreid met andere delen van het pand. Aan de straatkant werden toen drie etalages gemaakt en de drie grote bomen die voor deze ramen stonden, gingen plotseling dood en konden worden gerooit, waardoor er zicht op die etalages ontstond. Het bakkerswerk liet weinig ruimte voor vakantie. Er was altijd de angst dat een onderbreking in de dagelijkse broodbezorging de klanten er toe zou aanzetten om dan maar naar een

andere bakker te gaan. Slechts enkele dagen per jaar was er de gelegenheid voor een kort uitstapje. Dit veranderde in 1969 toen de oudste zoon Egbert 18 jaar werd en hij zijn rijbewijs kon halen. Hierdoor ontstond de mogelijkheid om voor een paar weken met bakken te stoppen en de wijk door zoon Egbert met de auto te laten overnemen. Het brood werd in die periode betrokken bij broodfabriek Rademaker uit Soest. Ondertussen kon de rest van de familie op vakantie.

Rond diezelfde tijd werden er ook vakantie-afspraken gemaakt tussen de vier bakkers die in Eemnes-Buiten actief waren. De afspraak was dat er in de zomerperiode 6 weken lang niet bezorgd zou worden in Eemnes. In die periode waren er gedurende twee maal drie weken twee bakkers open. Dit waren of bakker Heek en Van de Kuinder of bakker Hoogland en Van Ijken. De klanten dienden hun brood dan zelf te komen halen. Omdat Van Ijken geen winkel had in Eemnes werd er in die drie weken een tijdelijke winkel in de garage achter het woonhuis aan de Molenweg ingericht.

De auto's van de familie Van Ijken (Rechts de bestelwagen voor het bezorgen van het brood).(ca. 1970)

Er was ook een aantal klanten dat twee bakkers had. De ene week kwam dan de ene aan de deur; de andere week de andere.

Omdat moeder Van Ijken in Eemnes de zorg voor het huishouden en de kinderen op zich genomen had, werd de winkel in Laren gerund door een winkelmeisje. Zij woonde in een woning boven de bakkerij; deze bevond zich voor de meelzolder

Omdat geen van de vier kinderen Van Ijken de ambitie had om hun vader in het bakkersvak op te gaan volgen werd er niet meer geïnvesteerd in de bakkerij. Ook zei Gijs dat het wel een mooi vak was, maar dat je veel te hard moest werken om een goed inkomen te krijgen. Hij heeft opvolging bij zijn zoons dan ook nooit gestimuleerd.

De oude oven die op briketten werd gestookt is nooit vervangen door een modernere gasoven. En ook de oude deegmengmachine die nog door een open elek-

Peter Hoogland en Gijs van IJken voor het huis van Van IJken aan de Molenweg in Eemnes.(ca.1980).

tromotor hoog aan de muur en een vlakke riem werd aangedreven, heeft tot aan het einde van het gebruik van de bakkerij dienst gedaan.

De bakkerij achter de Doe-het-zelf-shop van De Smit op Nieuweweg 8 is nog enige tijd in functie gebleven, totdat deze in 1971 werd gesloten; de oven werd afgebroken en de hele ruimte werd toen verhuurd aan De Smit. Vanaf dat moment kocht Gijs het brood in bij bakkerij Rademaker uit Soest en deed dus als koude bakker alleen nog maar de bezorging.

Dit duurde voort tot 14 oktober 1974 toen Gijs een ernstig ongeluk kreeg. Bij het oversteken van de Laarderweg in de mist werd hij geschept door een auto die vanuit Laren kwam. Met een ernstige hersenkneuzing en een verbrijzelde enkel werd hij in het ziekenhuis opgenomen. Het herstel en de revalidatie hebben al met al meer dan een jaar geduurd. In die periode heeft zoon Egbert nog wel even de zaak waargenomen maar toen duidelijk werd dat het herstel lange tijd in beslag

zou gaan nemen en het niet zeker was of Gijs hierna zijn werk als bakker nog wel zou kunnen uitvoeren, werd op 8 september 1975 een bericht aan de klanten verstuurd dat de broodbezorging beëindigd werd.

Het winkelpand werd verkocht en hier werd op 26 juli 1979 de Larense winkel van het Kruidvat gevestigd. Na zijn herstel heeft Gijs van IJken nog wel tot aan zijn overlijden op 22 januari 1999 van zijn pensioen kunnen genieten.

BROODBEZORGING G. van IJKEN - Molenweg 7 - EEMNES

Eemnes, 5 september 1975

Geachte M.,

Door de omstandigheden gedwongen zijn wij genoodzaakt om de broodbezorging met ingang van

MAANDAG 8 SEPTEMBER a.s.

voorlopig geheel te beëindigen. Vele overwegingen hebben er toe geleid dat wij dit niet leuke besluit hebben moeten nemen en evenals U is ook ons dit zeer ter harte gegaan. Voorlopig moeten wij de bezorging dus geheel stop zetten. Zodra echter de gezondheidstoestand van de heer van IJken dit weer toe laat, wil hij de broodbezorging toch weer ter hand gaan nemen en alhoewel dit nog enige tijd zal duren hoopt hij U t.z.t. toch weer te mogen bedienen. Graag zeggen wij U langs deze weg reeds hartelijk dank voor het vertrouwen dat U in ons hebt gesteld en van ganser harte hopen wij ook in de toekomst op Uw medewerking te mogen blijven rekenen. Nogmaals heel hartelijk dank. Met vriendelijke groeten,

hoogachtend,

BROODBEZORGING G. VAN IJKEN
Molenweg 7 - Eemnes

AANKONDIGING VAN DE BEËINDIGING VAN DE BROODBEZORGING DOOR GIJS VAN IJKEN IN 1975.

Eemnes en de Eerste Wereldoorlog

HENK VAN HEES

Op dit moment is er in onze Oudheidkamer een tentoonstelling te zien over Eemnes en de Eerste Wereldoorlog. Voorafgaand aan deze tentoonstelling is er veel onderzoek gedaan door leden van de HKE. De resultaten hiervan zullen gepubliceerd worden in een serie artikelen aan de hand van de indeling voor deze tentoonstelling. Over de onderdelen "Spaanse Griep in Eemnes" en "Het neerstorten van een luchtschip op Bakkerij Heek" is al eerder gepubliceerd. Daarom worden deze onderdelen niet meegenomen in deze serie. Het eerste deel van deze serie zal gaan over de Belgische vluchtelingen.

Belgische vluchtelingen in Eemnes in de periode 1914-1918

HENK VAN HEES

Op 4 augustus 1914 vielen de Duitsers België binnen. Meteen daarna kwam een stroom vluchtelingen op gang, die hun heil zochten in Nederland. Na de val van Antwerpen op 10 oktober 1914 sloegen de meeste inwoners van die stad en de omgeving op de vlucht naar Nederland. In die tijd waren er ongeveer 1 miljoen Belgische vluchtelingen in Nederland. Ze werden eerst vooral opgevangen door particulieren maar al gauw werden ze doorverwezen naar "vluchtoorden". (kampen)

Er waren ook ongeveer 40.000 Belgische militairen, die gedeserteerd waren uit het leger en die daarna in Nederland een onderkomen zochten. Volgens internationale verdragen moesten ze hier geïnterneerd worden. Dat betekende dat ze hier in kampen werden ondergebracht, waar ze niet uit mochten. Nabij Amersfoort was zo'n kamp, dat het Kamp van Zeist werd genoemd omdat het in Soesterberg vlakbij de grens met Zeist lag.

Vanaf eind 1914 gingen veel Belgen weer terug naar huis. Het aantal vluchtelingen daalde snel. In mei 1915 waren er nog ongeveer 105.000. De meesten van hen konden in hun onderhoud voorzien en hadden een woning gehuurd. Vrijwel deze hele groep bleef hier tot het einde van de oorlog. Vanaf december 1918 begon de terugkeer naar België. In februari 1919 gingen de laatsten terug.

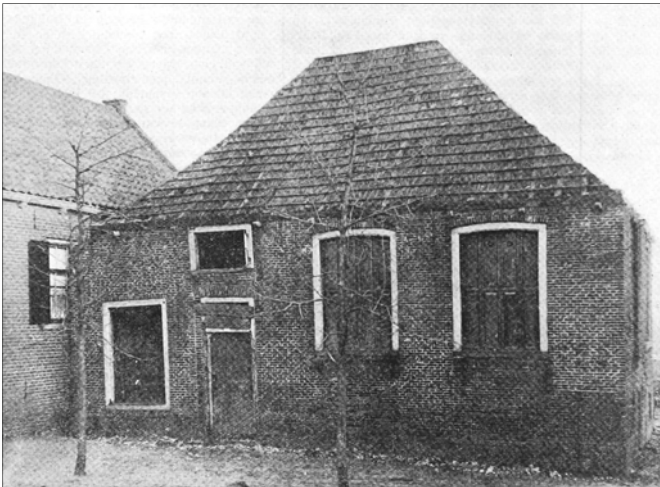
EEMNES

Na het uitbreken van de oorlog in 1914 kwamen er in oktober drie vluchtelingen naar Eemnes, waar ze bij familie werden ondergebracht. Eén vrouw uit Hoboken, Adriana Lena Berrevoets, ondergebracht bij C. van Duijne en twee broers (Hendrik en Ary Boetje) uit Antwerpen, ondergebracht bij de familie Van Ijken aan de haven.

In 1916 of 1917 vestigde de familie Denil zich in Eemnes: vader Jozef Denil (aannemer) en moeder Antoinette van Reeth met hun vier kinderen. In Eemnes werd op 13 februari 1918 hun vijfde kind geboren. Op 4-2-1919 ging dit gezin terug naar België. Ze woonden op Stadwijk in het koetshuis, Wakkerendijk 48.

Op 4 augustus 1917 werd op Wakkerendijk 44 in Villa "Machrisjo" het Dominicusgesticht voor oudere Belgische vluchtelingen geopend. Tot april 1919 verbleven daar 21 personen, waarvan er twee geen Belg waren. Het Dominicusgesticht

Het gevluchte gezin Denil uit Temse (België) eind 1918 gefotografeerd naast hun woning in het koetshuis van Stadwijk op Wakkerendijk 48. V.l.n.r. Maria (1912), Madeleine (1911), Jeanne (1914), moeder Antoinette Denil-van Reeth (1887) met op schoot Margaretha Annie Clotilde (1918), Henri (1910), vader Jozef Denil (1885).

Wakkerendijk 11A. Hier woonde in 1918 de Belgische vluchteling Augustine Seghers-de Witte met haar zoontje Joseph.

Wakkerendijk 44, Villa Machrisjo. Hier was van 4 augustus 1917 tot april 1919 het Dominicusgesticht voor oudere Belgische vluchtelingen.

Groepsfoto van de Belgische vluchtelingen voor het pand Wakkerendijk 44 Eemnes. In het midden de initiatiefnemer pater Thomas van den Brink met naast hem het echtpaar Verdonck.

Overzicht Belgische bejaarden in Eemnes

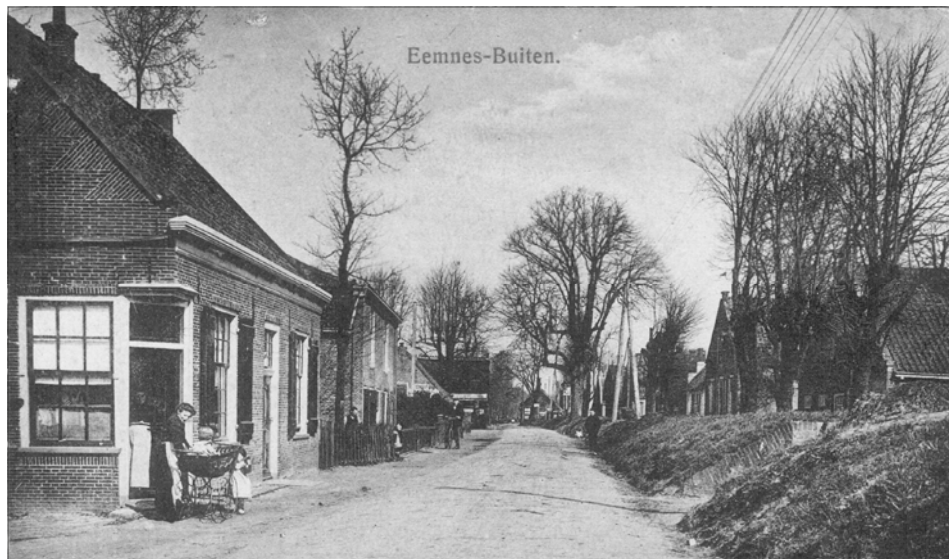
NAAM	Geboorte- plaats	Geboorte- datum	Gevestigd in Eemnes	Gekomen van	Datum vertrek	Vertrokken naar	Andere informatie
1.Andreas Constantinus Verdonck	Bredene	10-6-1870	12-8-1917	Bussum	15-3-1919	België	Hoofd
2.Elisa Sophia van Rafelghem	Bredene	18-2-1866	12-8-1917	Bussum	15-3-1919	België	Vrouw van 1
3.Auguste Eugène Bienvenu	Parijs	7-2-1850	9-9-1917	Hilversum	21-10-1917	Hilversum	
4.Joannes Ludovicus Goijvaerts	Kessel	18-6-1842	20-9-1917	Blaricum	17-1-1919	België	
5.Ludovicus Janssens	Kessel	31-12-1847	13-10-1917	Hilversum	17-1-1919	België	
6.Maria Elisabeth Lenaerts	Kalmthout	18-1-1850	13-10-1917	Hilversum	17-1-1919	België	Vrouw van 5
7.Joannes Albertus van der Veken	Neerijse	6-1-1844	3-11-1917	Hilversum	27-8-1918	Hilversum	Violenstr. 72
8.Rosalia de Wit	Neerijse	11-12-1851	3-11-1917	Hilversum	27-8-1918	Zie 7	Vrouw van 7
9.Maria Elisabeth Ploegman	Amsterdam	18-4-1846	9-11-1917	Bussum	3-4-1919	Bussum	Singel 110
10.Marie Thérèse Billen	Sint-Truiden	9-6-1863	15-12-1917	Antwerpen	4-4-1919	Hilversum	Begonias. 70
11.Barbara Rosalina Jacquimain	Teuvel	12-8-1851	15-2-1918	Hilversum	?-4-1919	België	
12.Eugenie Pelagie Lestienne	Wijtschate	30-4-1855	15-2-1918	Hilversum	?-4-1919	België	
13.Pierre Andries	Mechelen	29-6-1842	15-2-1918	Hilversum	?-4-1919	België	
14.Joannes Deckers	Antwerpen	10-8-1857	25-2-1918	Blaricum	overleden	te Bussum	23-1-1919
15.Agnes Dielis	Antwerpen	20-2-1846	25-2-1918	Blaricum	6-2-1919	België	Vrouw v. 14
16.Carolina Ludovica Philomena Christina Sperlaeken	Antwerpen	26-3-1873	25-2-1918	Blaricum	16-12-1918	Blaricum	
17.Auguste Eugène Bienvenu	Parijs	7-2-1850	29-3-1918	Hilversum	5-4-1919	Stoutenbg	Achterveld
18.Maria Theresia van Calster, weduwe Henricus Verelst (overl. Laren 3-12-1916)	Haacht	15-2-1846	20-8-1918	Laren NH	11-12-1918	België	Haacht
19.Jan Frans Arthur Wauters	Mechelen	13-6-1857	9-9-1918	Hilversum	19-12-1918	België	Mechelen
20.Anna Lowies Hortentia van Hansenwyck	Mechelen	21-5-1864	9-9-1918	Hilversum	28-12-1918	Zie 19	Vrouw van 19
21.Joanna Cornelia Hortentia Wauters	Mechelen	11-7-1890	9-9-1918	Hilversum	?-3-1919	Zie 19	Dochter 19-20

was een initiatief van pater Thomas van de Brink (1873-1944), een dominicaan, oorspronkelijk afkomstig uit Laren. Hij was aalmoezenier van de Belgische vluchtelingen in het Gooi.

Op 14 oktober 1918 vestigde de familie Boonen zich in Eemnes op het adres Wakkerendijk 12. Vader Jaak Boonen kwam uit Opitter en was Professor Dr. in de letterkunde en een Belgisch schrijver. Moeder Maria Anna Catharina Reuten kwam uit Tongerloo. Ze hadden zes kinderen, waarvan de twee jongsten tijdens de oorlog in de stad Utrecht waren geboren. Begin 1919 is dit gezin weer teruggegaan naar België.

Op 6 augustus 1918 vestigde Augustine Judoca Seghers-de Witte zich in Eemnes samen met haar zoon Joseph Frederik Seghers. Man en vader Joannes Baptist Seghers was als soldaat geïnterneerd in het kamp van Zeist. Hij was tewerk gesteld bij N. Makker op Wakkerendijk 42. Ze woonden op Wakkerendijk 11A.

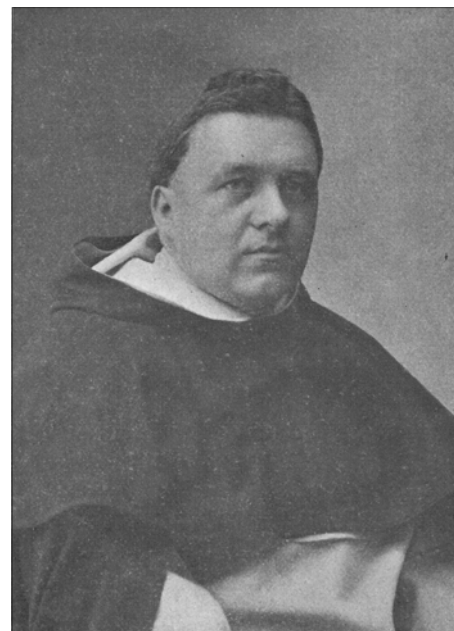
Op 10 december 1918 is dit gezin weer teruggekeerd naar België.

Geheel links de woning Wakkerendijk 12. In 1918 en 1919 woonde hier de Belgische letterkundige Jaak Boonen met vrouw en zes kinderen. Ze waren gevlucht uit België.

Pater Thomas van den Brink Aalmoezenier der Belgen in het Gooi e.o.

HENK VAN HEES

Pater Thomas van den Brink (1873-1944) afkomstig uit Laren. In de Eerste Wereldoorlog aalmoezenier van de Belgische vluchtelingen in het Gooi en Eemnes. Foto ca. 1914

Veel werk voor de Belgische vluchtelingen is verricht door een pater, die uit Laren afkomstig was.

Dat was Theodorus van den Brink, geboren te Laren (NH) op 18 juni 1873 als zoon van Klaas van den Brink (1833-1909), fabrikant en Adriana Vringer (1841-1902). Theodoor is geboren aan de St.-Janstraat 23-25 in een pand op de plaats waar later de Koekfabriek van Teeuwissen stond. Zijn vader had een weverij en hij verzorgde het transport van vee vanuit Laren naar Utrecht, waar het verhandeld kon worden op de veemarkt.

In 1892 is Theodoor van Laren naar België vertrokken om daar voor priester te gaan studeren. Hij is in Gent in het klooster gegaan bij de Dominicanen. In augustus 1899 is hij priester gewijd en vanaf toen ging hij door het leven als pater Thomas van den Brink.

Door de oorlogsomstandigheden werd hij in 1914 overgeplaatst van België naar zijn geboorteplaats Laren. Van daaruit was hij van oktober 1914 tot 11 maart 1915 werkzaam als aalmoezenier voor de 200 Belgische vluchtelingen te Laren. Van 12 maart 1915 tot 26 mei 1915 is hij actief geweest als pastoor te Wemeldinge in Zeeland. Daar zaten toen ook veel Belgische vluchtelingen. Dat was van korte duur. Van 26 mei 1915 tot eind 1918 was hij opnieuw aalmoezenier, nu voor de Belgische vluchtelingen in Bussum, Laren, Naarden, Eemnes, Blaricum, Hilversum en 's-Graveland.

Hij zorgde ervoor dat op 4 augustus 1917 het Dominicusgesticht op Wakkerendijk 44 in Eemnes werd geopend. Dit was een tehuis voor oudere

Belgische militairen deserteren en vluchten naar Nederland

WIEBE VAN IJKEN

Belgische vluchtelingen. Dit tehuis heeft gefunctioneerd tot april 1919.

Na zijn werk als aalmoezenier afgesloten te hebben, keerde hij terug naar België. Op 30 maart 1921 werd hij benoemd tot onderpastoor van de parochie van St.-Michiel te Kieldrecht. Op 30 maart 1927 werd hij pastoor van de parochie Alle Heiligen te Nederzwalm-Hermelgem. Deze plaats ligt ongeveer 28 km. ten zuiden van Gent en 10 km. ten noordoosten van Oudenaarde. Daar in Nederzwalm is hij overleden op 26 januari 1944.

Pater Thomas van den Brink (geboren Theodorus van den Brink) uit Laren. Hij was als Dominicaans priester werkzaam in België. Deze foto is gemaakt in de tijd dat hij werkte in Nederzwalm.

Met dank aan Nico van den Brink uit Laren voor de informatie over pater Thomas van den Brink en voor de foto.

Aan het begin van de oorlog in 1914 vluchtten ook vele Belgische militairen naar Nederland. Volgens internationale afspraken moesten ze worden geïnterneerd omdat Nederland neutraal was. Voor deze militairen werden er interneringskampen in o.a. Zeist en Harderwijk gebouwd. De militairen mochten die kampen niet verlaten en om erveling te voorkomen werd er een vaste dagindeling gevolgd en werden werkzaamheden binnen en buiten de kampen georganiseerd. Zo werd er in Amersfoort een reusachtig Belgenmonument gebouwd om Nederland te bedanken voor de opvang.

In het Kamp van Zeist zaten 17.000 gevluchte Belgische militairen. Door het strenge bewind kwamen ze op 3 december 1914 in opstand. Dit verzet werd met geweld neergeslagen. Er vielen acht doden en twee gewonden. Verontwaardiging hierover zorgde voor maatregelen. De Belgen kregen meer inspraak in het kampleven, ze mochten hun vrouwen en kinderen laten overkomen naar in de buurt gelegen plaatsen en verlofregelingen werden versoepeld. Ook werd het toegestaan om

Belgische militairen in hun onderkomen in het Kamp Zeist in de periode 1914 – 1918.

Kamp bij Zeist, waarin tussen 1914 en 1918 Belgische soldaten verbleven, die gevlucht waren nadat ze gedeserteerd waren uit het Belgische leger.

voor langere perioden buiten het kamp te werken. Zo werd o.a. de mogelijkheid gegeven om voor een aantal maanden bij een boer in Eemnes te gaan werken.

Er moet worden bedacht dat een groot aantal van de jonge mannen in verband met de mobilisatie niet beschikbaar was voor het werk op de boerderij en dat deze tewerkstelling voor een aantal boeren zeker goed uitgekomen zal zijn.

BELGISCHE MILITAIRES ALS WERKKRACHTEN IN EEMNES

De eerste vier Belgische werkkrachten kwamen in maart en april 1917 in Eemnes aan.

Op bijgaand overzicht is te zien bij welke boeren ze werden ondergebracht.

Hierna volgden er in de periode tot begin juli 1917 nog een 15-tal. De meesten bleven tot in oktober 1917 om daarna terug te keren naar het kamp Zeist.

Sommigen hadden het echter zo naar hun zin in Eemnes dat ze een verzoek deden om daar voor een tweede periode aan het werk te mogen gaan.

DE TWEEDE GROEP BELGISCHE MILITAIRES IN EEMNES

Deze tweede groep kwam vanaf eind 1917, begin 1918 naar Eemnes. De meesten hiervan zijn tot aan het einde van de oorlog in Eemnes gebleven.

De bewegingsvrijheid van de geïnterneerden was beperkt tot binnen de gemeente Eemnes.

In sommige gevallen was het nodig om hier een uitzondering op te maken. Voor de geïnterneerde Camille Desmet, tewerkgesteld bij R. Keizer, werd een verzoek ingediend om zijn "bewegingsrayon" te mogen uitbreiden naar de gemeenten Laren, Blaricum, Hilversum en Baarn, omdat zijn werkgever hier werkzaam was. Hier was geen bezwaar tegen mits dat dit ten aanzien van de gemeente Laren beperkt werd tot het gedeelte ten oosten van de straatweg Huizen-Laren-Blaricum.

Dezelfde Camille Desmet besloot half november 1917 te verhuizen van R. Keizer naar het "Tehuis voor oude Belgische uitgewekenen" aan de Wakkerendijk 44.

VERLOFPASSEN

Voor familiebezoek moest een verlofpas worden aangevraagd. Deze verlofpassen werden door de gemeente verstrekt. De pas moest op de bestemming door de plaatselijke commandant worden afgetekend en na afloop weer bij de gemeente worden ingeleverd.

Voor er een verlofpas werd afgegeven werd er vanuit de gemeente eerst een akkoord gevraagd aan de commandant van het Depot der Interneringstroepen in Den Haag.

Hier werd in geval van nood soepel mee omgegaan. Toen de geïnterneerde J. Seghers verlof vroeg om naar Hulst te gaan om zijn doodziek kind te bezoeken, werd er door de burgemeester direct een verlofpas afgegeven en achteraf pas melding gestuurd naar Den Haag.

CORRESPONDENTIE

Voor het contact met de familie konden de geïnterneerden gebruik maken van

Geïnterneerden in Eemnes in 1917 - 1918

No:	Naam:	Voornaam:	Werkzaam bij:	Adres:	Adres:	Datum in:	Datum uit:	Bijzonderheden:
1	Hoijsoux	Louis K.G.	H. Butzelaar	A009	Wakkerendijk 278	00-04-1917	Na 15-09-1918	Van: Harderwijk
2	Delvigne	Pierre	A.P. van Klooster	B034	Wakkerendijk 116	03-03-1917	Na 27-11-1917	Van: Zeist
3	Bruijn, de	Leopold P.	J.F. Makker	B223	Meentweg 85	10-03-1917	16-05-1917	Van: Zeist
4	Daele, van	Camille	W. Eek	B215	Meentweg 65	17-03-1917	Na 31-05-1918	Van: Zeist
5	Haaren, van	Henri	H. van Wegen	B013	Wakkerendijk 162	05-05-1917	31-10-1917	Van: Zeist
6	Lippens	Auguste	G. Smit	B015	Wakkerendijk 158	12-05-1917	08-10-1917	Van: Zeist
7	Hamme, van	Adolf	K. Pen	B???	Wakkerendijk 136	01-06-1918 *	24-09-1918	Van: Zeist
8	Sijmons	Pierre Jean	J.F. Makker	B223	Meentweg 85	26-05-1917	01-10-1917	Van: Zeist
9	Poover, de	Hector F.	G. Smit	B015	Wakkerendijk 158	16-06-1917	31-10-1917	Van: Zeist
10	Seghers	Jean	N.J.J. Makker	B067	Wakkerendijk 42	22-06-1917	Na 15-01-1918	Van: Zeist
11	Poelman	Henri	J. Kuijer	B021	Wakkerendijk 150	22-06-1917	Na 18-09-1918	Van: Zeist
12	Lefebre	Alfred	W. v.d. Wurff	A065	Wakkerendijk 188	22-06-1917	31-10-1917	
13	Cuijper, de	Louis	W. v.d. Wurff	A065	Wakkerendijk 188	22-06-1917	29-10-1917	
14	Hees, van	Henri Joseph	H. Butzelaar	A009	Wakkerendijk 278	30-06-1917	31-10-1917	Jos
15	Bie, de	Pieter	W. Stoutenburg	B018	Wakkerendijk 154	07-07-1917	31-10-1917	
16	Desmet	Camille	R. Keizer	B225	Meentweg 89	07-07-1917	Na 24-11-1917	
17	Verhaege	Jerome	G. Smit	B015	Wakkerendijk 158	07-07-1917	31-10-1917	
18	Meijer	Lievin	Wed. J. Stalenhoef	B062	Wakkerendijk 52/54	07-07-1917	31-10-1917	
19	Metsenaere, de	Jozef (Jos)	W. Stoutenburg	B018	Wakkerendijk 154	17-11-1917	25-02-1918*	Van: Zeist
20	Pauwels	Leopold	G. Smit	B015	Wakkerendijk 158	12-12-1917		Van: Zeist
21	Bijlemans	Louis Pierre	W. Stoutenburg	B018	Wakkerendijk 154	Na 01-01-1918		Van: Zeist
22	Bie, de	Pieter	W. Stoutenburg	B018	Wakkerendijk 154	15-03-1918		Van: Zeist
23	Metsenaere, de	Jozef	J. van Bruchem	A012	Wakkerendijk 268	Na 25-02-1918*	24-09-1918	Van: Zeist (zie ook no: 19)
24	Lousnail, de	Constant	N.J.J. Makker	B067	Wakkerendijk 42	Na 01-01-1918		Van: Zeist
25	Millian (Miliau)	Arthur Louis	W. van der Wurff	A065	Wakkerendijk 188	Na 01-01-1918	Na 26-09-1918	Van: Zeist
26	Daenen	Pierre Denio	Wed. J. Stalenhoef	B062	Wakkerendijk 52/54	20-05-1918	19-10-1918	Naar: Harderwijk
27	Poel, van de	Prospe	K. Makker		Wakkerendijk 42	12-07-1918		Naar: Harderwijk
28	Vermeersch	Karel (Jaen)	B. Meijer		Meentweg 47	16-08-1918		Naar: Harderwijk
	Hamme, van	Adolf	G. Smit	B015	Wakkerendijk 158	12-05-1917	01-06-1918 *	(zie ook no: 7)
	Gucht, van de	Petrus	T. Rigter		Wakkerendijk 172	26-07-1917	30-07-1917	Maar kort in Eemnes in 1917

Alle nog in Eemnes verblijvende geïnterneerden gingen op 3 december 1918 terug naar interneringsdepot Harderwijk.

correspondentiekaarten die beschikbaar werden gesteld en die zonder postzegel konden worden verstuurd.

LOON

De tewerkgestelden kregen een loon van f 7,20 per week

HET EINDE VAN DE INTERNERINGEN

Het kamp Zeist werd op 2 september 1918 gesloten en de bewoners werden overgebracht naar het kamp Harderwijk. Dit verklaart waarom een aantal van de in Eemnes tewerkgestelden na afloop van hun inzet zich in Harderwijk dienden te melden.

De oorlog was op 11 november 1918 afgelopen. In december 1918 konden de geïnterneerden terugkeren naar België.

Tragiek in het gezin Seghers, Belgische vluchtelingen in Eemnes

HENK VAN HEES

Joannes Baptist Seghers werd geboren in het Belgische De Clinge op 18 juni 1882. Hij trouwde op 7 februari 1906 in het Nederlandse Hulst met Augustina Judoca de Witte. Ze woonden eerst enkele jaren in Hulst. Daar werden hun twee dochters geboren: Gusta en Maria Johanna. De laatste stierf op de leeftijd van vier maanden in 1906.

Kort daarna verhuisden ze naar De Clinge in België. Daar werd in 1908 zoon Joseph Frederik geboren.

Toen in 1914 de Eerste Wereldoorlog uitbrak was Jan Baptist 32 jaar oud. Hij werd opgeroepen voor het Belgische leger en liet zijn vrouw met de kinderen Gusta en Joseph achter.

Zoals veel Belgische soldaten kon hij niet tegen het oorlogsgeweld. Toen België bezet werd door de Duitsers deserteerde hij uit het leger en vluchtte naar Nederland. Daar werd hij zoals alle Belgische soldaten opgepakt en opgesloten in een interneringskamp. Hij kwam terecht in het Kamp van Zeist.

Al die tijd kon hij niet naar zijn vrouw en kinderen, die inmiddels weer in Hulst woonden. Hij mocht immers het kamp niet uit. Daar kwam verandering in toen hij op 22 juni 1917 als boerenknecht mocht gaan werken op de boerderij van Klaas Makker op Wakkerendijk 42 in Eemnes. Hij was tenminste uit het kamp, ook al mocht hij Eemnes niet verlaten!

Hoogstwaarschijnlijk is zijn 13-jarig dochter Gusta eind 1917 ziek geworden. Jan Baptist vroeg officieel verlof aan om haar in Hulst te mogen bezoeken. Het moet slecht gegaan zijn met Gusta en er werd gevreesd voor haar leven. Jan Baptist, die een man van onbesproken gedrag was, ontspoorde.

Op de avond van 2 januari 1918 was hij zeer dronken en bedreigde hij een jongen met een mes.

Twaalf dagen later, op 14 januari 1918, stierf Gusta.

Het moet voor het hele gezin goed geweest zijn toen zijn vrouw Augustina en zoon Joseph zich op 6 augustus in Eemnes vestigden, op het adres Wakkerendijk 11A. Dat was een paar honderd meter bij de boerderij van Klaas Makker vandaan!

Op 10 december 1918 is het gezin weer vertrokken naar België.

Yad Vashem-onderscheiding postuum voor Willem Mol en Willempje van Middendorp

HENK VAN HEES

"Willem Mol (1867-1962) en zijn vrouw Willempje van Middendorp (1893-1965).

Op 10 oktober zal er een bijzondere ceremonie plaatsvinden op het gemeentehuis van Eemnes. De onderscheiding Yad Vashem zal dan postuum worden uitgereikt aan het Eemnesser echtpaar Willem Mol (1867-1962) en Willempje van Middendorp (1893-1965).

Zij hebben in de Tweede Wereldoorlog van mei 1943 tot en met januari 1945 in hun woning op Kerkstraat 18 onderdak geboden aan drie onderduikers: Jaap Huismans (1922-1995), Lies (Elisabeth) van Bregt (1927-2015) en Fred Witsenhuijsen (geb. 1924). Dit heeft er toe bijgedragen dat ze alle drie de oorlog hebben overleefd.

Na de oorlog is Fred verhuisd naar Australië en Elisabeth naar de USA. Jaap bleef in Den Haag wonen. In 2011 zijn Fred en Elisabeth, samen met hun kinderen nog eenmaal naar Eemnes gekomen. Ze hebben

toen o.a. het onderduikhuis van de familie Mol bezocht. Een indrukwekkende belevens.

De joodse Fred Witsenhuijsen heeft uit erkentelijkheid, samen met zijn kinderen Max en Juliët, in Israel de onderscheiding Yad Vashem aangevraagd voor vader en moeder Mol. Dit verzoek is goedgekeurd en dat zal worden bezegeld met een bijzondere ceremonie in Eemnes op 10 oktober.

Tijdens dezelfde ceremonie zal ook postuum een onderscheiding worden uitgereikt aan Jaap Huismans, die verschillende onderduikadressen heeft geregeld voor zijn vriend Fred Witsenhuijsen en die tenslotte ook onderdook omdat hij papieren vervalste.

Het zal een internationaal treffen worden: familieleden van Fred, Elisabeth en Jaap en een schare kleinkinderen van Willem en Willempje Mol zullen die dag aanwezig zijn op het gemeentehuis van Eemnes.

De onderscheiding van Yad Vashem brengt met zich mee dat de namen van de drie onderscheiden personen zullen worden opgenomen in de "Hal der Namen" van het Yad Vashem-monument in Jeruzalem. Ze ontvangen bovendien de eretitel "Rechtvaardige onder de volken".

Rabobank Clubkas Campagne 2018

LIESBETH LEMCKERT

In het voorjaar deden wij mee met de Rabobank Clubkas Campagne van Rabobank Amersfoort Eemland. Leden werden uitgenodigd hun stem uit te brengen op hun favoriete vereniging en project. Vorig jaar ontvingen we het mooi bedrag van € 953,69 voor het boekje 'Eemnes, waar ik woon'. Het boekje kon er grotendeels mee gefinancierd worden en de gemeente was zo vriendelijk om het tekort aan te vullen. Bij een feestelijke gelegenheid in de bibliotheek heeft de burgemeester de eerste exemplaren overhandigd aan vertegenwoordigers van de basisscholen.

Al langere tijd zijn we doende het energieverbruik van de Oudheidkamer te verminderen. Eerder werden de spouwmuuren geïsoleerd en nu stond de overschakeling van de verlichting naar LED-verlichting nog op ons wensenlijstje.

We meldden ons ook dit jaar weer aan voor de Rabobank Clubkas Campagne in de hoop op een leuke bijdrage in de kosten. Tot onze grote verrassing en vreugde hebben veel leden van de Rabobank hun stem uitgebracht op ons project en mocht ik een cheque met het indrukwekkende bedrag van €1.403,58 in ontvangst nemen. Met dit bedrag kan het hele project worden gefinancierd.

Onze dank gaat uit naar al die leden van de Rabobank onder u, die hun stem hebben uitgebracht op de HKE!

Na de vakantieperiode hopen we de nieuwe verlichting te kunnen aanbrengen. Wellicht komt de huidige interessante tentoonstelling over de Eerste Wereldoorlog dan nog beter tot zijn recht.

Vrijwilliger in Beeld

Bep Hoek-Gieskens

HENK VAN HEES

Wie kent haar niet: Bep Hoek-Gieskens, geregeld gastvrouw op de zaterdagmiddag bij de Historische Kring Eemnes. Bep, met haar rake reacties, haar bijzondere verhalen over het vroegere Eemnes. Ze komt in deze rubriek nu zelf aan het woord zodat we haar toch nog wat beter kunnen leren kennen.

UIT HET LEVEN VAN BEP

Ik ben geboren op 20 november 1938 op Wakkerendijk 40, direct naast de boerderij van Klaas Makker. Ik was het enige kind van Jan Gieskens en Truus Boekschoten. Mijn vader was katholiek en mijn moeder protestant. Mensen vroegen wel eens hoe het dan met mij zat. Dan zei mijn vader: "Ze zit nog in de grondverf, dan kunnen we later wel zien welke kleur het wordt". In 1957 zijn mijn ouders verhuisd naar Laarderweg 122.

Op 18 januari 1957 ben ik getrouwd met Dirk Hoek uit Westbroek. Na korte tijd bij mijn ouders te hebben gewoond, kwamen we in 1959 terecht op Wakkerendijk 162A, hoek Seldenrijkweg. Later hebben we dit huis gekocht met de daar aan vast zittende helft Wakkerendijk 164.

In 1977 had Dirk plotseling een boerderijtje in de Naardermeer gekocht. Toen ik daar kwam, zei ik: "Hier in die rotpolder wil ik niet wonen!" Ik kon helemaal niet buiten Eemnes! Door bemiddeling van Dr. Beijerinck zijn we een jaar later weer terug gekomen naar Eemnes. We kwamen terecht in een nieuw huis op Wakkerendijk 186, later "Groenhoeve" genoemd. Vier jaar later kwam Dirk op de proppen met een verhuizing naar de Noordbuurt, naar het Troeveveen. Ik wilde beslist niet naar die Noordbuurt toe en riep: "Dan kan ik net zo goed achter de heg gaan liggen, daar aan de Laarderweg". (Algemene Begraafplaats). Nu wonen we hier al weer 36 jaar en we hebben het erg naar onze zin!

DE BEZIGHEDEN VAN BEP EN HAAR HOBBY'S

We hebben acht kinderen gekregen: eerst twee meisjes en daarna zes jongens. Die hebben inmiddels voor 14 kleinkinderen en vijf achterkleinkinderen gezorgd. Ik heb het altijd heel erg gevonden dat ik enig kind was. Op deze manier is dat gemis goed gemaakt!

Dirk heeft altijd gewerkt als zelfstandige. Hij zat langs de weg en ik deed het werk aan de telefoon. Maar over het algemeen was ik toch vooral moeder en dat vond ik helemaal niet erg!

We hebben ook een tijdje wat met paarden gedaan en gingen dan wel ringsteken in Laren. Maar onze grote hobby was toch wel Schotland! Ik wilde daar altijd al ontzettend graag naar toe. Toen het eindelijk geregeld was en we wilden vertrekken, merkte ik dat we geen huissleutel hadden, waarop mijn vader zei: "Derentje, maak je niet druk, ik rij elke dag wel even langs!" Die vakantie werd een groot succes. Het jaar daarop kocht Dirk een grote auto en bouwde die om tot camper, zodat we met het hele gezin naar Schotland konden. Een grote liefde was geboren; die voor Schotland. Jarenlang hadden we een stacaravan in Crieff, midden in de Highlands.

Dirk en ik vinden het ook leuk om oude foto's en knipsels van Eemnes te verzamelen. Speciaal van mijn familie. Mijn grootouders Peter Gieskens en Giep Pommer waren een begrip in Eemnes. Ik heb altijd nog eens een boek willen schrijven. Het enige wat ik tot nu toe heb, is de titel: "De polder van mijn opa".

Verder lees ik graag om wijzer te worden want ik ben nieuwsgierig. En we hebben altijd aanloop! Als hier de bel gaat, begint de koffiepot vanzelf te lopen!

WANNEER BEN JE BETROKKEN GERAAKT BIJ DE HKE EN HOE?

Dat is de schuld van Jan van Wijk! Hij sprak me ongeveer 15 jaar geleden eens aan en vroeg: "Is dat niks voor jou, gastvrouw worden bij de Historische Kring Eemnes?" En toen heb ik ja gezegd. Ik doe het nog steeds met plezier. Ik ben erg Eemnessers! Ik kan niet buiten Eemnes! Ik vind het belangrijk dat we het oude van ons Eemnes goed bewaren, zeker in onze Oudheidkamer. Ik ben ook vaste inval-ler als gastvrouwen of -heren op de zaterdagmiddag niet kunnen. Als ik dan zelf

al wat heb, dan verzet ik dat steeds. Het is mijn principe dat ik er altijd moet zijn omdat ik me indertijd heb opgegeven voor dit werk. Het is leuk dat je als gastvrouw allerlei mensen ontmoet. Maar voor mij is het allerleukste dat Wiebe van IJken en Henk van Hees, vaak met anderen aan tafel zitten. Ze bespreken dan van alles over de historie van Eemnes en dan kan ik weer allerlei nieuwe dingen horen.

WAAROM RAAD JE ANDEREN AAN OM ZICH OOK IN TE ZETTEN VOOR DE HKE?

Op deze manier kun je de geschiedenis van ons Eemnes beter leren kennen. Het is belangrijk dat steeds meer mensen dat weten. Dan zullen ze ons Eemnes ook meer gaan waarderen: ons mooie dorp en onze mooie polder! En dan zullen ze zich er ook voor inzetten dat dit moet blijven. Daarvoor moet Eemnes ook zelfstandig blijven. Ik ging nooit naar bijeenkomsten op het gemeentehuis. Maar laatst ben ik toch naar een bijeenkomst geweest over zelfstandig blijven of fuseren. Ik vind het goed als we zelfstandig blijven in de BEL-combinatie. Maar toen ik hoorde van plannen over fuseren met Huizen ben ik meteen gegaan. Want dat mag niet door- gaan!!

Ik denk wel eens als ik weer gastvrouw moet zijn: ik heb er vandaag geen zin in! Maar als ik dan toch ga, kom ik later weer helemaal blij thuis!

Eemnes ontsnapte aan een catastrofe

Neef van Horace Ransome bezoekt crashlocatie

JAAP GROENEVELD

Op vrijdagavond 6 juli 2018, tijdens de afwas, ging de telefoon. Een medebestuurslid aan de lijn, dat was opgebeld door Thijmen van der Zwaan met de mededeling dat hij een Australiër had ontmoet bij de viskraam. Deze vroeg de weg naar het oorlogsmonument en het ging om een vliegtuigcrash in de oorlog, die zijn oom had overleefd. Thijmen zou hem de weg hebben gewezen naar het bord in de polder. Of ik belangstelling had om de man op te vangen en te begeleiden. Ja, natuurlijk. Daar ben ik altijd voor in.

Op de fiets gesprongen en de aangewezen route naar het bord in de polder langs gefietst. Geen eenzame wandelaar te zien in de wijde omgeving. Op de terugweg nog een jogger aangesproken. Dat was hem ook niet en die had ook niemand gezien. Terug, nu naar de Raadhuislaan, om nader te vragen. Een vijftig meter voorbij de Oudheidkamer zag ik iemand lopen; man met blauw petje en een grote fles water onder de arm. Dat kon hem wel eens zijn. 'Are you from Australia?' Antwoord 'Yes!'

Zo begon de kennismaking met David Ransome. Hij was met zijn vrouw en zoon op rondreis door Europa en op dat moment logeerden ze in hotel Lapershoek in Hilversum. Zijn vader is een broer van luitenant Horace (Bill) D.M. Ransome DFC, die als enig bemanningslid is ontkomen aan de dramatische crash van een Lancaster bommenwerper in Eemnes, maar niet die in de polder. David kwam juist bij het Vrijheidsmonument vandaan, dat hij wilde zien, en hij was weer op weg naar de bushalte. Hij was op aanraden van Thijmen ook even bij Café Staal binnen geweest, waar in Eemnes het centrum van het verzet huisde in de personen van Bep en Wout Staal. Peter Staal waardeerde dat bezoek erg.

Omdat we vlak bij de Oudheidkamer waren, heb ik voorgesteld om daar nog

David Ransome vindt zijn oom Bill Ransome in de Oudheidkamer. (foto auteur)

wat dingen te bekijken. Hij kende het boek over het Vrijheidsmonument niet. We bleken nog een exemplaar ervan te hebben dat we terug hadden gekregen. Namens HKE heb ik hem dat geschonken. Door het boekje hadden we ook zekerheid waarover we het hadden. Na het telefoontje hebben Thijmen en David via internet op een mobieltje uitgevonden dat het niet ging om de crash in de polder. David wilde het Vrijheidsmonument zien waarop de namen zijn vermeld van omgekomen bemanningsleden.

Tijdens het bezoek aan de Oudheidkamer, waarbij we het boek en de map van dokter Smit met de fotoreportage en knipsels doornamen, raakten we aan de praat over de omgekomen bemanningsleden. David vroeg zich af waar ze begraven waren. Wel, zij zijn net als de in de polder gecrashte bemanningsleden van de andere Lancaster (JA921) op de begraafplaats Rusthof in Leusden begraven. Of dat ver

Horace (Bill) D'Assey Meadows Ransome (1912-2005). (familie Ransome)

was? Nee, met de auto zou het kunnen om er voor sluitingstijd een kijkje te nemen. Hij wilde dat heel graag. Kortom, we zijn daar geweest en David was onder de indruk om daar de graven van al die vliegers te zien die het niet hebben gehaald. In de auto kwam het natuurlijk ook op Horace zelf. Op de terugweg van Leusden naar het hotel zijn we nog even over de Laarderweg gereden om David een indruk te geven, maar er is te veel veranderd. Het weiland waar Bill neerkwam is verdwenen onder de Veldweg en de plaats waar het vliegtuig zich in de grond boorde ligt ongeveer op de plaats van de poel met riet aan de oostkant van de A27. Let wel, de poel is geen restant van de bomkrater, want die is met heel veel zand weer dicht gegooit.

BILL RANSOME EN ZIJN WEDERWAARDIGHEDEN

In 1939 vulde Horace D.M. Ransome, die zichzelf Bill noemde, een aanmeldingsformulier in voor *Royal Australian Air Force (RAAF)*. Hoewel hij aanvankelijk met 27 jaar te oud werd gevonden om te vliegen, kreeg hij na enkele andere pogingen om bij de luchtmacht te komen, tien maanden later toch een oproep. Hij rondde zijn opleiding als *Pilot Observer* (verkenner, navigator) af in 1941. Daarna werd hij ingedeeld bij *49 Bomber Squadron* in Scampton (Engeland) van de Engelse *Royal Air Force (RAF)*, en deed hij mee aan 13 verschillende missies op verschillende bommenwerpers. Daarnaast leidde hij ook andere navigators op. De bemanning, waarbij hij hoorde, werd geselecteerd om over te stappen naar *83 Bomber Squadron* in Scampton, dat in zijn geheel werd aangewezen om te fungeren als

Pathfinders, bommenwerpers die voorop vlogen om de rest van een groep naar het doel te begeleiden. Daarmee deed hij 26 andere missies. De bemanning bleef zo veel mogelijk bij elkaar, maar er wisselde wel eens iemand, zo ook de *captain*, die was gepromoveerd. De laatste vier vluchten vlogen ze met captain Leslie A. Rickinson.

In de nacht van 12 op 13 mei 1943 vertrokken ze om 0.31 uur (= lokale wintertijd +2 uur) met hun Avro Lancaster W4955, één van 572 andere toestellen, naar Duisburg. Zij hadden een zware bom van 4000 pond, vier 1000-ponders (elk ca. 454 kg) en nog twee 500-ponders aan boord. Op de heenreis ging het mis. Blijkens het verslag van Bill Ransome was het toestel door grondgeschut onbestuurbaar geworden en daarna werd nog een vleugel in brand geschoten door één van vier achtereenvolgende nachtjagers terwijl ze in een cirkelbeweging aan de jagers probeerden te ontkomen. Dat laatste gebeurde boven het IJsselmeer. Verder blijkt dat het toestel wentelend naar beneden is gekomen. De bommenrichter en schutter in de frontkoepel konden door de centrifugaal-krachten niet van hun plek komen, aldus Bill Ransome. De vluchtdeur was door één of andere oorzaak vast geraakt. Captain Rickinson probeerde via een inspectieuijk te ontkomen maar onderwijl was er een explosie waardoor Bill een klap tegen het hoofd kreeg, uit het toestel werd geslingerd en een uur later wakker werd in een weiland, waar nu de Veldweg is. Alsof zijn derde naam *Meadows* het voorspelde. Hij was gewond aan zijn hoofd en kon zich niet meer bewegen. In de vroege ochtend werd hij gevonden door een meisje dat ging melken, maar niet lang daarna ook door een Duitse zoekpatrouille.

Volgens Bill's eigen relaas zou zijn rug zijn gebroken, wat neer komt op een gebroken rugwervel. Hij is door de Duitsers afgevoerd op een ladder en naar een ziekenhuis in Hilversum gebracht. Vrij snel daarop is hij naar een ziekenhuis in Amersfoort vervoerd, waar hij onder bewaking ruim zes weken heeft gelegen. Daarna werd hij afgevoerd naar het krijgsgevangenenkamp *Stalag Luft III* bij Leipzig. Hij raakte daar betrokken bij de organisatie van *the Great Escape* (de Grote Ontsnapping), maar kon door zijn verwondingen niet mee. Dat heeft hem gered. Volgens Jaap van der Woude, die enkele malen contact had met Bill, had hij vaak een pijnlijke rug, wat ook door zijn zoon Phil wordt bevestigd. Dat neemt niet weg dat hij daarnaast ook een gebroken been (Van Dijk, Eemnes) of heup (David) kan hebben gehad. Niettemin zwom en golfde hij regelmatig en daarnaast deed hij

de Canadese 5BX-oefeningen, die hij bij de luchtmacht al zou hebben geleerd en volhield tot hij over de tachtig was, aldus Phil.

Na zijn terugkomst uit het krijgsgevangenenkamp heeft hij de eerste jaren een heel moeilijke tijd gehad in de relatie tot zijn familie. Tegenwoordig zou men dat uitleggen als gevolg van een *Post Traumatisch Stress Syndroom (PTSS)*, waar destijds geen begrip voor, noch de kennis van was. Dat is allemaal weer goed gekomen. Hij pakte zijn studie accountancy weer op en hij is daarna senior partner geworden bij het accountantskantoor *Peat Marwick International* (sinds 1987 *KPMG*), waar hij na zijn pensionering nog aan was verbonden als consultant. Hij was gespecialiseerd in taxaties.

Dat deed hij ten tijde van het onderzoek door Jaap van der Woude in 1986 voor het boek *Vrijheidsmonument Eemnes*. Hij was bij de onthulling van het monument op 2 mei 1987. Hij bleek een gereserveerde man die niet veel zei. David wist te vertellen dat hij met zijn kinderen nooit over zijn oorlogservaringen sprak, maar niettemin voorzag hij Jaap van der Woude en enkele anderen van uitgebreide schriftelijke informatie. Zo'n verslag is bij de HKE aanwezig.

Bill en zijn vrouw Mavis kregen drie kinderen, Keith, Margaret en Philip. Het gezin woonde in Brisbane (Australië). Keith was een IT-programmeur, Margaret een bibliothecaresse en Philip is piloot geworden. Met Bills pensionering op 65-jarige leeftijd verhuisde hij naar de Gold Coast, net ten zuiden van Brisbane, waar hij genoot van golf tot na zijn tachtigste. Hij overleed op 93-jarige leeftijd. In alle opzichten een sterke man.

ANGSTIGE HERINNERINGEN

In de documentatie over de crash, met dank aan Jaap van der Woude, zitten interessante ooggetuigenverslagen, die weliswaar omstreeks 1985 zijn opgetekend. Verschillende mensen waren wakker geworden door geluid van afweergeschut en luchtgevechten.

Cees Makker, boer op Wakkerendijk 42 (M op kaart), vertelde: 'Ik was die nacht op dat tijdstip buiten om te kijken naar wat er in de lucht gebeurde. Al geruime tijd was er heftig afweergeschut te horen. Alle anderen waren binnen. Plotse-ling zag ik boven de polder uit oostelijke richting een vuurbol komen die steeds

groter werd. Hij leek recht op me af te komen. Ik schrok ontzettend en verborg me achter de hooiberg want ik was er stellig van overtuigd dat hij op onze boerderij zou vallen. Gespannen wachtte ik de klap af, maar hij raasde over me heen richting Laren. Het was een brandend vliegtuig. Nog voor de Goyergracht klapte hij tegen de grond en er volgde een verschrikkelijke explosie.' Het vliegtuig was in zijn eigen akker op de Driest terecht gekomen.

Jan Elsinga (E) lag in bed en hij kon niet slapen door de geluiden in de lucht. 'Vanuit mijn bed had ik gezicht op de toren in de Kerkstraat (K) en plotseling zag ik dat de lucht in de donkere polder achter de toren was verlicht. Het licht werd sterker en het duurde niet lang tot een zware bommenwerper achter de toren vandaan kwam. Hij stond in brand, snel hoogte verliezend afkoersend op Molenweg 8, waar ik woon; meer precies afkoersend op mijn bed Ik trok de dekens over mijn hoofd en was verlamd wachtend op het laatste nieuws Een paar seconden later scheerde de Lancaster bommenwerper met bulderende motoren over het dak van ons huis en crashte niet ver daar vandaan.'

Van veel later is de opgetekende herinnering van Corrie van Ijken-Dop (1924-2015), die als jonge vrouw nog bij haar ouders woonde op het huidige adres Laarderweg 91 (Do). Zij vertelde over dit ongeluk in haar herinneringen aan het Vierkante Bosje in HKE 2006-1: 'Op een vroege morgen in mei 1943 waren we net opgestaan om in de keuken aan het ontbijt te beginnen. (...) Toen werden we opgeschrikt door een enorm geraas van een grote bommenwerper die vanuit het noordoosten al brandend vlak over ons huis naar beneden kwam. Het geluid was oorverdovend, we krompen ineens van schrik en keken door het raam naar buiten wat er gebeurde. Door het raam zag ik een grote rode gloed. De vlammen van het brandende vliegtuig werden door het gras en het huis in onze richting weerkaatst waardoor het leek alsof het grasland naast het huis en het huis van de familie Bos

De krater van de explosie na het neerstorten, 15 m diameter, ruim 2 m diep. Zicht op de Wakkerendijk en de greppel door de akker als relevante markerings, zie kaart. (coll. J. van der Woude)

Globale deel van de route van Lancaster W4955 op 13 mei 1943 in dik rood, met * als vermoedelijke omgeving van (benzine)explosie in de lucht. X= crashlocatie met krater van bomexplosies; + = vindlocatie van Horace (Bill) Ransome. Dunne rode lijnen zijn zichtlijnen van Jan Elsinga en Cees Makker. Zie de tekst voor de andere aanduidingen. Afstand rasterlijnen is 1 km.

[Laarderweg 93] in brand stonden.' Het was zeker geen ontbijt, want het vliegtuig stortte omstreeks 2.15 uur toenmalige Duitse zomertijd (onze wintertijd +1.40) neer.

EEN POGING TOT RECONSTRUCTIE

In het boek *Vrijheidsmonument Eemnes* staat een kaartje met daarop de plaats waar Bill Ransome is gevonden (R +) en waar het vliegtuig de grond heeft geraakt (X). Dat kaartje op basis van een kadastraal minuutplan heb ik geprojecteerd over een stuk topografische kaart uit omstreeks 1985, zodat we een beeld hebben dat meer aansluit bij het heden. Een intrigerende vraag voor mij was: Hoe verhouden zich nu de ogenschijnlijk tegenstrijdige herinneringen van deze drie mensen met de vindplaats van Bill Ransome?

Er zijn ook overleveringen van neergekomen materialen. Die heb ik op de kaart gemarkeerd met stippen en letters. Vliegtuigdelen waren: een staartstuk (s) op Laarderweg 43, drie vleugeldelen bij respectievelijk Molenweg 8 (v1), Streefoordlaan 2 (v2, hoogteroer) en Laarderweg 64 (v3). Bij Laarderweg 63 (nu 89) naast de familie Dop (D) kwamen zittingen naar beneden. Bij Manten (Laarderweg 49/51) lag een tas (t) in de tuin. Bij Van Hamersveld op Laarderweg 3 (b1) brandde het rieten dak door neergekomen vliegtuigbenzine en bij Jongerden op Streefoordlaan 2 (bv2) stond de tuin in brand, terwijl op meerdere plaatsen langs de Laarderweg brandjes ontstonden. Henk van Hees sprak ook veel met oude Eemnessers en die herinnerden zich dat het vliegtuig onderweg over Eemnes al onderdelen verloor. Achter op de Driest bij Hannes van Eijden werd de parachute van Rickinson gevonden, die blijkbaar afgesneden is door één of andere oorzaak.

Volgens Makker (M) en Elsinga (E) kwam het toestel recht op hen af uit het oosten. Op de kaart heb ik raaklijnen aan een eerdergenoemde cirkelbeweging getekend, die aangeven dat ze op een gegeven moment het vliegtuig recht op zich af hebben zien komen. Interessant is dat op internet het weer van toen te vinden is; de wind kwam uit het zuiden. Dat houdt in dat in principe alles van het vliegtuig vanuit die richting neer waait. Het vliegtuig vloog dus ten zuiden van de Laarderweg. Dit verklaart de brandjes daar. Een losse parachute kan echter een heel eind verder neerwarrelen.

De graven op begraafplaats De Rusthof van (v.l.n.r.) Gibbs, Rickinson, Hathaway en Cairns. Bourns en Plant liggen in een andere rij. (foto auteur)

Bill refereerde aan een explosie. Het is ondenkbaar dat hij de finale klap op de grond zou hebben overleefd. Vermoedelijk heeft zich de hele eerder beschreven scene in het vliegtuig boven de Laarderweg afgespeeld. Met het sterretje in de route is het mogelijke punt van een (benzine)explosie weergegeven. Bill is daar ergens uit het vliegtuig geslagen met andere spullen. Hij is in een wolk van materiaal verderop neergekomen. De linkervleugel stond in brand. Aannemelijk is dat die is ontploft en een deel daarvan is gelanceerd in de richting van Elsinga (Eo/v1), terwijl die vleugel minder draagkracht had en het vliegtuig daardoor afgleed naar links, de grond in.

De vraag is hoe hoog het vliegtuig zat. Simon Woerlé is van mening dat Bill het niet overleefd zou hebben van een lage hoogte (pakweg 10-15 m), tevens rekening

houdend met de voorwaartse snelheid van het vliegtuig. De parachute die in het veld lag bij Ransome moet zijn val van grotere hoogte hebben gebroken. Experts van het Nederlands Instituut voor Militaire Historie bevestigen de theorie dat ergens boven Eemnes er al een explosie moet hebben plaats gevonden, waardoor Ransome naar buiten is gestoten. Het idee bij Jongerden en de familie Dop dat het toestel uit het noordoosten overkwam is mogelijk ontstaan door het laatste stuk van de route. Corrie zag alleen maar vanuit de keuken met zicht op het westen een rode gloed in het gras weerkaatst.

Deze poging tot reconstructie is het resultaat van een puzzel van diverse overgeleverde herinneringen. We weten niets zeker. Zeker is wel dat Eemnes aan een ramp is ontsnapt en het dorp kwam met de schrik vrij. Zeven bemanningsleden hebben de dood in de ogen gekeken en het is niet te vatten wat er door hen heen is gegaan. Die nacht kwamen 34 vliegtuigen niet terug. Bill heeft geluk gehad. Opdat de namen van deze helden niet vergeten worden: Leslie Arthur Rickinson DFC (captain), William Lionel Gibbs (piloot), David Barclay Bourns (mecanicien), Thomas Robert Cairns (telegrafist/boordschutter), Stanley Alfred Hathaway (rugkoepelschutter) en Horace Plant (staartschutter). Zij zijn op 17 mei 1943 met militaire eer begraven.

Met dank aan David en Phil Ransome, Welmoed Bons (Nederlands Instituut voor Militaire Historie), Henk van Hees, Wiebe van IJken, Jaap van der Woude en Simon Woerlee (Nationaal Paracenter Teuge) voor aanvullende gegevens en opmerkingen.

BRONNEN EN LITERATUUR:

- J. van der Woude, *Vrijheidsmonument Eemnes*, Eemnes 1987.
- J. van der Woude, *Militaire vliegtuigen neergekomen op het grondgebied van de gemeente Eemnes tijdens de Tweede Wereldoorlog*, rapportage van onderzoeksgegevens, Eemnes 1986-1987. Aanwezig bij de Historische Kring Eemnes, documentatiemap 3GA3-5.
- C. van IJken-Dop, 'Vliegtuig neergestort naast het Vierkante Bosje', in *HKE* 2006-1, p.23-24.

40 jaar HKE: viert u mee?

Als jarige kijken we terug op 40 mooie HKE-jaren En we hebben een leuk verlanglijstje.

Onze eerste cadeauwens is:

Jouw verhaal over je leven in de afgelopen 40 jaar in Eemnes.

Graag ontvangen we je inzending op
info@historischekringeeemnes.nl.

De mooiste inzendingen worden gepubliceerd in het kwartaalblad.

Onze tweede wens is:

Foto's, dia's, of film-/videomateriaal over Eemnes

Heb je beelden over Eemnes in de afgelopen 40 jaar en wil je dat materiaal afstaan of heb je goede kopieën? Wij zijn er blij mee. Afhankelijk van het materiaal kijken wij hoe we het kunnen gebruiken voor publicaties of vertoningen. Heb je materiaal, of heb je vragen, kom dan even langs op een zaterdagmiddag, of mail ons.

Meer feestacties volgen. Publicaties daarover zullen ook regelmatig verschijnen in de Rotonde.

Wie helpt ons?

Wij zoeken:

Oude namen

van stukken land, huizen, paden, wegen, sloten, waaien en watertjes in Eemnes. We hebben ze nodig voor het groot Eemnesser namenboek, dat in 2019 zal verschijnen.

Kun je ons helpen, geef de oude namen dan door aan:

Jaap Groeneveld, tel. 035-5381609

e-mail: groen65@kpnmail.nl

of

Henk van Hees, tel. 035-5389849

e-mail: info@kleinwee.demon.nl

Denk niet dat anderen het wel zullen doorgeven!

ADVERTEERDERS:

Autocentrum Eemnes
Emoptiek
Eric Hoofd schildersbedrijf
De Kaasschuur
Garage Koot
Grandcafé Eemland
Groentespeciaalzaak Lekker Gezond
Hoveniersbedrijf Ben Makker
KringloopCentrum Eemnes
Notariskantoor mr. W.A. van der Sluis
Van der Waaij, Makelaars en
Rentmeesters
Welkoop, Groen & Doen

SPONSORS:

Vrienden van de Oudheidkamer

De Historische Kring Eemnes is een door de Belastingdienst erkende Algemeen Nut Beogende Instelling (ANBI), waardoor belastingvrije schenkingen aan de vereniging kunnen worden gedaan.

INLEVEREN KOPIJ

Kopij voor het volgende kwartaalboekje ontvangen wij graag voor
15 november 2018.
e-mail naar: info@kleinwee.demon.nl

Bij het aanleveren van te veel kopij zullen de artikelen op volgorde van aanlevering geselecteerd worden voor publicatie. Artikelen die aansluiten bij de actualiteit krijgen voorrang.

Auteurs die in dit tijdschrift publiceren geven daarmee onvoorwaardelijk toestemming tot het in digitale vorm opnemen in openbare databases.

Zuidersingel 4
3755 AZ Eemnes
035 538 08 08

Openingstijden:
Ma: 11.00-17.00 uur
Di-Za: 10.00-17.00 uur

Gratis ophaaldienst 0800 574 64 54

 KringloopCentrum Eemnes

WWW.KCEEMNES.NL

NOTARISKANTOOR EEMNES

MW. MR. W.A. VAN DER SLUIS – BONT, NOTARIS
MR. E.H. SCHADE, NOTARIS
ORIËNTEREND GESPREK (30 MINUTEN) GRATIS

LAARDERWEG 19 – 3755 AK EEMNES
TELEFOON (035) 533 67 04 – INFO@NOTARISKANTOOREEMNES.NL
WWW.NOTARISKANTOOREEMNES.NL

 HOVENIERSBEDRIJF
BIM
BEN MAKKER

ROERDOMP 18
3755 GH EEMNES
T: 035-5311332
M: 06-51447934
E: BENMAKKER@PLANET.NL
W: BENMAKKER.NL

UW MAKKER IN DE TUIN
TUINONTWERP AANLEG
ONDERHOUD SIERBESTRATING

 EEMLAND
grandcafé & evenementen
LAARDERWEG 74 EEMNES

Grandcafé Eemland biedt talloze mogelijkheden voor het organiseren van uw bijeenkomsten of evenementen. Onze zalen bieden ruimte voor groepen van 10 tot 300 gasten. Ons team staat klaar voor al uw wensen en een goede verzorging van uw gasten.

Tel. 035-5315864 - info@grandcafe-eemland.nl - www.grandcafe-eemland.nl